

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav pro pravěk a ranou dobu dějinnou

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Husitské a reformační kachle

Stove tiles with Hussite and Reformation motifs

Praha 2009

autor: **Ivana Hrušková**

vedoucí: **Prof. PhDr. Jan Klápště, CSc.**
konzultant: **Doc. Zdeněk Smetánka, CSc.**

Za přivedení ke zpracování tohoto tématu a následné trpělivé doprovázení při vzniku předložené práce děkuji prof. PhDr. Janu Klápštěmu, CSc.
Neméně pak doc. PhDr. Zdeňku Smetáňkovi, CSc. za podnětné rozhovory.
PhDr. Jaromíru Žegklitzovi děkuji za poskytnutí obrazového materiálu a odborné rady.
PhDr. Tomáši Klírovi, Ph.D. a Bc. Janu Hasilovi vděčím velkou měrou za všestrannou podporu a pomoc.
Nechtěla bych opomenout poděkovat také mnohým muzejním pracovníkům, kteří mi ochotně zpřístupnili muzejní fondy a poskytli potřebné informace.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité prameny a literaturu.

V Praze dne

Anotace a klíčová slova

Text se zabývá problematikou tzv. husitských a reformačních kachlů v českých zemích. Jedná se o gotické a renesančních kachle, jejichž reliéfní výzdobu ovlivnilo husitské hnutí a reformace. Prezentovaný soubor artefaktů pochází především z lokalit na území Čech. Výjimku tvoří prozatím pouze dva nálezy z Moravy. Soubor je nejprve stručně analyzován z hlediska ikonografického. Následně je vyčleněna skupina námětů, u nichž můžeme usuzovat na původ v utrakvistickém prostředí. Vyhodnocené exempláře byly shromážděny z katalogů muzejních sbírek a publikovaných tématických článků. Představeny jsou ale i nové, doposud nepublikované nálezy.

vrcholný středověk - raný novověk - kachle - husitství - reformace - ikonografie

Abstract and key words

This text deals with stove tiles with so called Hussite and Reformation motifs in the Czech lands. These tiles are an example of Gothic and Renaissance tiles . The collection of fragments presented in this thesis was found mainly in localities in Bohemia. Only two examples from Moravia have been documented. The entire collection is first analyzed from the iconographic perspective. Afterwards, a cluster of core motives that indicates Utraquist origin of the fragments was delimited. Fragments collected mainly from catalogues of museums collections and documented thematic finding are presented. However, some new fragments which were never documented before are part of the collection as well.

High Middle Ages - Early Modern Time - stove tiles - Hussitism - Reformation - iconography

OBSAH

1. Úvod.....	6
2. Charakteristika souboru	9
3. Dějiny bádání	10
4. Ikonografie husitských a reformačních kachlů	14
4.1. Husitství, reformace a obrazy	14
4.2. Motivy na kachlích ovlivněné husitským hnutím a reformací	17
5. Závěr	27
6. Katalog.....	28
7. Prameny a literatura	82
7.1. Prameny	82
7.2. Literatura.....	82
8. Přílohy.....	87

1. Úvod

Předkládaná práce pojednává o husitských a reformačních kachlích v českých zemích. Jedná se o gotické a renesančních kachle, jejichž reliéfní výzdobu ovlivnilo husitské hnutí a reformace.

Prezentována bude vlastně jen část výsledků dosavadní práce, neboť se během shromažďování předmětného materiálu ukázalo, že počet exemplářů je vyšší než se předpokládalo a i motivická náplň prezentovaného souboru je velmi pestrá.

Stála jsem před rozhodnutím, zda položit těžiště práce do teoretického rozboru problematiky, hlubší ikonografické analýzy námětů a předběžných interpretací, nebo věnovat vymezený čas vytvoření co možná nejobsáhlejšího soupisu exemplářů. Zvolena byla druhá varianta, což přineslo jednak výrazně širší pramennou základnu pro příští studium a navíc došlo k „zahuštění“ mapy výskytu těchto námětů v prostoru českých zemí. To má také nemalý význam např. pro vyhodnocení případných regionalismů v této kachlové produkci.

Těžištěm práce se tedy stal kritický katalog. Nejprve bylo nutno se zabývat ikonografickou analýzou motivů, které jsou v literatuře označovány jako husitské a reformační. Ukázalo se, že není jednoznačné a jednoduché rozhodnout, které motivy do této skupiny zařadit.

V textu není věnována pozornost těm námětům, které svými znaky zjevně nevykazují původ v utrakvistickém či reformačním prostředí, přestože bývají někdy v literatuře takto označovány. K husitské a utrakvistické tradici se hlásí především svým významovým obsahem a v kontextu doby a prostředí, kde se vyskytovaly, mohly být i takto vnímány. Z hlediska ikonografie jsou to ale náměty, které se v uměleckém projevu vyskytovaly i dříve, než u nás vypukly husitské bouře. Jedná se o motivy: „Vlk kázající husám“ - „Obr-lidožrout“ - „Nahé postavy s důtkami“ - „Vraždní osob“¹

Není tím ale myšleno, že by se tyto motivy neměly stát předmětem dalšího studia, právě naopak. Vytvořená skupina husitských a reformačních námětů se ve své době nevyskytovala takto osamoceně a na kamnovém tělese je doprovázela různá jiná vyobrazení, jak je známe ze sbírek kachlů rozličných muzeí. Je jen problematičtější nalézt soubory kachlů, které by vykazovaly (především nálezovými okolnostmi) známky

---

¹ K těmto motivům např.: Smetánka 1983a; Měřinský 1997; Hazlbauer 1998, s. 220-229.

svého původu v jednom kamnovém tělese, což by umožnilo sledovat reliéfní výzdobu kamen v její komplexnosti.

Do katalogu nebylo zařazeno také vyobrazení kalichů umístěných v architektuře. Tento námět je zahrnut mezi husitské motivy v katalogu sbírky regionálního muzea v Chrudimi.² Kachel s obdobným reliéfním vyobrazením, rustikálněji provedený a ve spodní části doplněný o postavu muže se svatozáří, jež v ruce drží patrně královské jablko s křížkem, byl nalezen u Kotýřinské tvrze.³ Pro důkaz původu těchto námětů v utrakvistickém prostředí, by bylo zapotřebí nalézt patřičnější důkazy či analogie.

Časově se pohybujeme v rozmezí průběhu husitských válek, až zhruba do porážky českých stavů v bitvě na Bílé hoře. V následujícím období, vzhledem k náboženské orientaci nastupivšího vládnoucího rodu Habsburků, charakteristickému tzv. rekatolizací, je jen sotva myslitelné, že by se produkce husitských a reformačních námětů na kachlích dále rozvíjela. Vyloučit to však také nelze.

Vznik husitského hnutí a následná husitská revoluce měly pro politický a náboženský vývoj v českých zemích zásadní význam. Literatury k husitství vyšlo nepřehledné množství. Předně dílo Františka Šmahela *Husitská revoluce*⁴. V této čtyřdílné práci lze získat prvotní orientaci v problematice a seznámit se se základními tezemi. K otázkám náboženským, především teda pro období vlády Jagelonců na českém trůně, uvádím dílo Josefa Macka *Víra a zbožnost Jagelonského věku*⁵. V těchto pracech je uveden přehled další literatury. K následnému vývoji snad jen ještě uvedu studii již výše zmíněného Františka Šmahela *Mezi středověkem a renesancí*⁶.

Reformní myslitelé doby předhusitské i husitské sdíleli povětšinou představu, že se jim podaří obnovit ideální stav z doby apoštolské církve prvotního křesťanství, a k tomu také směřovali požadavky husitského programu. V centru pozornosti byl mravní rozklad církve. Napadali zneužívání svatých ostatků a zázraků i prodávání odpustků. Proti odpustkové praxi kázal i mistr Jan Hus, univerzitní profesor a kazatel v Betlémské kapli. Pro obnovení řádu ve společnosti hlásal návrat k životu podle evangelia, přijímání

---

² Frolik 2003, s. 46, č. kat. 66.; Viz přílohy této práce, obr. 1.

³ Hazlbauer 1998, s. 215; Viz přílohy, obr. 2.

⁴ Šmahel 1993, 1995-1996.

⁵ Macek 2001.

⁶ Šmahel 2002.

kalicha pro laiky, vystupoval proti právu světské moci zasahovat do církevních záležitostí a svrchovanost Božího zákona a autoritu Krista postavil proti autoritě církve. To se mu stalo osudným a přivedlo ho až před kostnický soud, kde byl pro své názory odsouzen a 6. července 1415 upálen. V Čechách se proti tomu zvedla mohutná vlna odporu a věci vyústily v husitské revoluční hnutí se vším, co přineslo.

Reformační hnutí v Evropě bylo dalším kritickým hlasem proti stávajícímu, zaběhnutému a nárokům nadcházející doby již nevyhovujícímu systému. Vzájemná provázanost politické a náboženské moci, instituce církve, její hierarchické uspořádání a finanční politika, sebou přinášely četné nesnáze a nešvary. Právě proti nim vystupovali reformátoři, kazatelé a s nimi i četní umělci a široká veřejnost a volali po nápravě. Zde sehrála významnou roli postava Martina Luthera, který se posléze odvolával i na stále živý odkaz pražského mistra Jana Husa. K vyjádření názorů a postojů bylo často využíváno i obrazových prostředků a projevilo se to i v kachlové produkci. I tyto předměty hmotné kultury dokumentují proměnu, která se v té době ve společnosti odehrála.

Neměli bychom také zapomenout na další dvě jména této změny, jsou jimi humanismus a renesance. Pro nás zajímavá je hlavně druhá jmenovaná slohová proměna. V předmětném souboru se nacházejí jak gotické, tak i renesanční kachle. Rozdělení můžeme chápat čistě z hlediska dvou zastoupených uměleckých slohů, jež měly vliv jak na celkovou podobu otopného zařízení, tak také na reliéfní výzdobu jednotlivých stavebních článků kamnového tělesa, tedy kachlů. U těchto dvou základních skupin se však ukazuje zjevná odlišnost v motivické náplni, již sebou nese poněkud odlišné kulturně dějinné prostředí, ve kterém vznikaly.

2. Charakteristika souboru

Představovaný soubor kachlů je chronologicky i obsahově značně nehomogenní. Čítá celkem 92 kusů. S motivem pěších bojovníků se zde setkáváme ve 22 variantách o 43 kusech. Tzv. jezdecký typ bojovníků (včetně ztvárnění Jana Žižky) nalézáme v 11 variantách o 19 kusech. Motiv sv. Václava s kalichem má 3 varianty a exemplářů je 6. Variant námětů andělů s kalichy je 6 a kusů 13. Reliéfní vyobrazení mistra Jana Husa na kachlích se vyskytují ve 3 variantách a 6 kusech. Spíše ojedinělými jsou náměty papežský erb s protipapežským nápisem, šašek - prelát v medailonu, motiv kalicha v erbu z rozsáhlejší neznámé reliéfní výzdoby a vyobrazení Martina Luthera na kachlích známe ze 2 exemplářů.

Ohledně loklit výskytu odkazují na přehledovou mapu v přílohách této práce.

Z hlediska typologického se v souboru nachází:

- řádkové komorové kachle s reliéfně zdobenou čelní vyhřívací stěnou
- rohové komorové kachle s reliéfně zdobenou čelní vyhřívací stěnou
- nástavcové kachle s reliéfně zdobenou čelní vyhřívací stěnou

Doposud nepublikován je, kromě zlomků z Bělé pod Bezdězem (č.kat. 43), drobný soubor 4 exemplářů z výzkumu v Praze na náměstí Republiky (č.kat. 10, 34, 35, 79) a soubor 3 nástavcových kachlů s vyobrazením sv. Václava z výzkumu v Ústí nad Labem (č.kat. 65-67).

3. Dějiny bádání

Zvláštní pozornosti v odborné literatuře se dostalo kachlům s husitskou tematikou již v roce 1899, kdy byl v Památkách archeologických otištěn krátký článek Dr. Bohumila Matějky⁷, pracovníka Národního muzea pražského⁸. Tehdy (během let 1897-1898) přibýlo ve sbírce Národního muzea neobvyklé množství komorových kachlů. Podnětem k sepsání článku se stal nový přírůstek s motivem husitských bojovníků, dar p. řídícího učitele Emanuela Hrubého v Jankově u Votic, který do muzea roku 1987 odevzdal vd. pan P. Edvard Šittler, farář na Žižkově⁹. V muzeu se obdobné zlomky již nacházely, jeden s husitskými bojovníky, jeden s vyobrazením husitského bojovníka na voze a jeden s motivem Vzkříšení Páně. Je zřejmé, že motiv Vzkříšení Páně je v tomto článku ke skupině kachlů s husitskými bojovníky přiřazen vzhledem k výzbroji a výstroji vojáků, ležících a spících u hrobu Ježíše Krista. Ti totiž mají zbroj i odění charakteristické právě pro husitské bojovníky, u nichž se vzhledem k dalším znakům, doprovázejících jejich zobrazování (předně kalich na praporci), nemůžeme mýlit.

Příspěvek jednak poukazuje na existenci této specifické skupiny kachlů, jednak jsou zde popsány charakteristické znaky husitských bojovníků na kachlích a navíc se věnuje i rozboru válečného vozu na jednom ze zlomků. Závěrem je uvedena informace ředitele Městského muzea pražského¹⁰, Břetislava Jelínka, o nepublikovaném exempláři s vozatajem na koni a celým vozem, který se nacházel v tamní sbírce, ale z příčiny stěhování sbírek byl v době přípravy článku nepřístupný.

Není známo, zda byl Dr. Matějka spraven o okolnostech nálezu zlomku kachlíku z Otradovic u Jankova, bývalých Červených Otradovic, jak je zaznamenal ve svém rozsáhlém vlastivědném díle ředitel votické obecné školy Čeněk Habart: *„Zajímavé jest, že v místech této rolnické usedlosti stávala kdysi tvrz rytířů z Otradovic; ještě v 16. století činí se zmínka o Kohoutu, rytíři z Červených Otradovic. Vykopali tu na zahradě pode dvorem prsten podivného tvaru, klíče a krásné kachliky z první polovice 15. století, ozdobené postavami rytířů středověkých v zajímavém odění, s cepy a kušemi. Škoda, že*

---

⁷ Matějka 1898-1899, s. 259-264.

⁸ Dnes Národní muzeum v Praze.

⁹ Matějka 1898-1899, s. 261-262, obr. 2; Brych 2002, s. 124, kat.č. 275; Č.kat. 21 této práce.

¹⁰ Dnes Muzeum hlavního města Prahy.

*tehdejší dělníci, neznajíce ceny těchto předmětů, skoro všechny při kopání zničili. Zachován byl jediný úlomek větších rozměrů, který je v pražském museu“*¹¹ V článku Bohumila Matějky tyto okolnosti zmíněny nejsou, pro nás je v nich ale ukryta zajímavá informace o výskytu většího počtu exemplářů s husitskými bojovníky v jednom kamnovém tělese, což je důkaz téměř ojedinělý.

To vše také mimojiné poukazuje na důležitou práci sběratelů a vlastivědných a muzejních pracovníků závěru 19. a poč. 20. století, kterým se podařilo shromáždit celou řadu cenných pramenů a mnohdy alespoň v krátkých příspěvcích o nich informovat širší veřejnost.

Kachle s husitskou tematikou vešly do obecného povědomí také prostřednictvím velkých jubilejních výstav v letech 1915 a 1924. Setkáme se s nimi v *Katalogu výstavy na pětistoletou paměť úmrtí M. Jana Husi*¹² i v *Katalogu výstavy na paměť Jana Žižky z Trocnova*¹³.

K obnovení zájmu o tuto skupinu kachlů dochází po druhé světové válce. Je pravděpodobné, ne však nutně prvoplánové, že se tak děje v souvislosti s dobovou propagací tematiky revolučního husitství¹⁴.

Po nově publikovaných nálezech z Prahy, Karmelitské ul. čp. 529¹⁵, z „litoměřické rezervace“¹⁶ a mnohých jiných, byl Jaromírem Koubou z Národního muzea v Praze proveden soupis kachlů s husitskými bojovníky v Českých zemích, publikovaný v roce 1966 v Časopisu Národního muzea¹⁷. Kromě celkové evidence nálezů ze sbírek několika muzeí, ikonografického popisu a rozboru motivů, rozděluje kachle s bojovníky do tří skupin: 1. kachle s pěšimi husitskými bojovníky (pěší typ), 2. kachle se Žižkou na koni (jezdecký typ) a za 3. kachle s husitským bojovým vozem s bojovníkem (typ s vozem). Poprvé je zde také vyslovena domněnka, že se nemusí vždy jednat o vpravdě husitské bojovníky, ale i bojovníky husitských odpůrců, na což by poukazovaly latinské kříže na pavézách, které nesou přední bojovníci. Pro nedostatek srovnávacího materiálu pro tuto otázku nenachází autor jednoznačnou

---

¹¹ Habart 1925, s. 283.

¹² Chytil, K. - Novotný, V. 1915, č.kat. 182-184.

¹³ Novotný, V. 1924, č.kat. 74-75.

¹⁴ Šmahel 2002, s. 39.

¹⁵ Štiková 1958, s. 30-35.

¹⁶ Votoček 1960, s. 165-166.

¹⁷ Kouba 1966, s. 25-34.

odpověď. Stranou ponechává tři zlomky kachlů s bojovníky jdoucími z lupu s husou u pasu, jež označuje jako protihusitsky zaměřené¹⁸.

V následujících letech je o husitských kachlích pojednáváno spíše jen stručně v rámci katalogů rozličných muzeí a výstav. Výjimku tvoří zvláštní kapitola v knize „Krása středověkých kamen. Odraz náboženských idejí v českém uměleckém řemesle“ MuDr. Zdeňka Hazlbauera nazvaná „Kachlové reliéfy ovlivněné husitským hnutím“¹⁹. Kromě kachlů s vojenskými motivy se zde totiž setkáváme s širším pojetím této tematiky a se zahrnutím kachlů s motivy nějakým způsobem symbolizujícími a vyjadřujícími husitské ideje. Jsou to především kachle s anděly adorujícími kalich, utrakvistické zobrazení sv. Václava s kalichem na praporci. Neméně důležitý je závěr zmíněné kapitoly, věnovaný kachlovým reliéfům, „které mohou také patřit do širší výtvarné skupiny husitských kachlů“. Motivy jako „Obr - lidožrout“, „Nahé postavy s důtkami“, „Vraždní osob“ a „Vlk jako falešný kazatel“ přímo nevyjadřují husitské ideje, nelze však kategoricky vyloučit jejich dobový ideový náboj v tzv. „druhém plánu“. Níže uvádím stručný přehled námětů, jak jsou v knize uspořádány.

Na tento systém uspořádání motivů navazují ve své práci.

KACHLOVÉ RELIÉFY OVLIVNĚNÉ HUSITSKÝM HNUTÍM

Kachle s vojenskou tematikou

I. s pěšími bojovníky

1. husity: a) varianta se třemi bojovníky
b) varianta se čtyřmi bojovníky
2. křižáky: přilby zdobené jednoduchým pérem = znak „hejskovství“
  - a) varianta se třemi bojovníky
  - b) varianta se čtyřmi bojovníky

II. tzv. jezdeckého typu

1. Jan Žižka na koni s praporečnickem
2. Jan Žižka na koni s praporečnickem a bojovníkem

---

¹⁸ Doposud nepublikovaný nález z Bělé pod Bezdězem. V muzeu v Bělé pod Bezdězem se však dnes nachází pouze dva zlomky.

¹⁹ Hazlbauer 1998, s. 200 – 229.

III. s husitským bojovým vozem – husitský vozataj a bojovník na voze

IV. „protihusitské“ kachle s vojenskou tematikou

- tři zlomky kachlů s bojovníky jedoucími z lupu s husou u pasu

Gotické kachle symbolizující husitské ideje

I. kachel s nápisem „HVS“

- pozdně gotický kachel korunní římsy s reliéf. nápisem „HVS“

II. s anděly adorujícími kalich

1. anděl s kalichem

2. dva andělé s kalichem a hostií

3. dva andělé s kalichem, hostií a erbem Jana Roháče z Dubé

III. utrakvistické zobrazení sv. Václava

IV. papežský erb s protipapežským nápisem v medailonu:

papez.pan.pyssnych.porodil.psuotie +

tuto.formu.dielal.kubice

Kachlové reliéfy, které mohou také patřit do širší výtvarné skupiny „husitských“ kachlů

I. „Obr–lidožrout“

II. „Vlk kázající lidu“

III. „Nahé postavy s důtkami“ (Flagelanti?)

IV. „Vraždění osob“

4. Ikonografie husitských a reformačních kachlů

Vztah utrakvistů k umění je v literatuře pojímán ponejvíce jako negativistický a často je zdůrazňován jejich odmítavý postoj. Jen málo studií je věnováno v odborné literatuře umění, jež vzešlo z prostředí, které bylo pod silným vlivem husitství, utrakvismu a reformace.

4.1. Husitství, reformace a obrazy

Otázce ikonoklasmu doby husitské je věnována v českém i zahraničním prostředí řada prací. Problematice husitského obrazoborectví bylo věnováno celé číslo sborníku Husitský Tábor z roku 1985, kde se lze seznámit se starší literaturou k tomuto tématu a s celou šíří postojů a názorů²⁰. Přehled novějších výsledků bádání na tomto poli přináší ve své knize *Poctivé obrazy. Deskové malířství v Čechách a na Moravě 1400-1460* Milena Bartlová²¹. Zde se můžeme, kromě přehledu výsledků dosavadního výzkumu v oblasti výtvarného umění první pol. 15. století, především pak malby, seznámit s prameny k teoretickému základu husitského ikonoklasmu (či ikonofobie), s prameny ke vztahu ikonoklasmu a starší teologické tradice, ale i s vývojem názorů na existenci specifického husitského umění.

Ikonoklasmem v husitské tradici se zabývá ve své krátké studii *Husité a obrazy* také Jan Royt²². Příspěvek postihuje a uspořádává základní postoje k této otázce a za účelem nastínění základních tendencí zde bude krátce představen.

Názory i praxi husitského hnutí ve vztahu k obrazům lze rozdělit do tří skupin.

První skupinu tvoří *reformátoři* s rozporuplným postojem k výtvarnému umění, který se projevuje kritikou dobového projevu a lidové paganizace uctívání obrazů, či jiným estetickým názorem. S pojetím „*Imago-Imaginatum*“, formulovaným Tomášem Akvinským, spíše polemizovali, obecně přijímali druhou funkci obrazu jako „*skriptura*

---

²⁰ Především studie:

Krása, J. 1985: *Husitské obrazoborectví - poznámky k jeho studiu*. Husitský Tábor 8, s. 9-17.

Stejskal, K. 1985: *Funkce obrazu v husitství*. Husitský Tábor 8, s. 19-28.

Nechutová, J. 1985: *Prameny předhusitské a husitské ikonofobie*. Husitský Tábor 8, s. 29-38.

Rejchrtová, N. 1985: *Obrazoborecké tendence utrakvistické mentality jagellonského období a jejich dosah*. Husitský Tábor 8, s. 59-68.

²¹ Bartlová, M. 2001a, s. 18-63.

²² Royt, J. 1995, s. 295-299.

laicorum“, opírajíc se často o názory Bernarda z Clairvaux. K těmto autorům patřil i Jan Hus, pražská Univerzita a část Pražanů.

Mistr Jan Hus se tedy stavěl k zobrazování v chrámech i domech tolerantně, své názory vyslovuje v díle *Výklad víry*, kde je podkládá především výrokem sv. Řehoře Velikého: „*Neb proto malování v kostele bývají, aby kteříž písmena neumnějí, aspoň na stěnách vidouce četli, kteříž na knihách číst nemohou*“. K jeho postoji však také patří obava o „*šálení smyslů*“, tedy nevhodné estetické, ikonografické a výrazové složky uměleckého díla, které mohou ovládnout nedokonalé smysly a neméně pak obava o tíhnutí k modloslužbě. Podobně jako Bernard z Clairvaux kritizuje Mistr Jan Hus nesrozumitelnost a profanizovanost témat objevujících se v dobových uměleckých dílech. Zaobírá se tedy spíše nevhodným vztahem k obrazům a jejich tvorbě, než že by se zasazoval o jejich potírání a ničení.

Do druhé skupiny patří *ikonoklasti*, kteří svůj názor opírali o zákaz ve starozákonní knize Exodus (20, 4-5): „*Neučiniš sobě rytiny, ani jakého podobenství těch věcí, kteréž jsou na nebi svrchu, ani těch, kteréž na zemi dole, ani těch, kteréž u vodách pod zemí. Nebudeš se jim klaněti, ani jich ctíti ...*“²³. Další zase odsuzují umění z morálně etického hlediska, poukazujíc na protiklad nádhery umění a chudoby, kdy pravý obraz Krista hodný uctívání představují chudí lidé. Mnohdy také odmítali honosnou architekturu a hudbu. K obrazoborcům patřili Matěj z Janova²⁴, Jakoubek ze Stříbra, Mikuláš z Drážďan, Václav Koranda, Jan Želivský, Jakub Matějův z Kaplic, Jeroným Pražský a táborští chiliasté. Uceleněji pojednávají o odmítání obrazů Mikuláš z Drážďan ve svém spise „*De imaginibus*“, Jakoubek ze Stříbra v „*Posicio de imaginibus*“ a zejména anonymní spis „*Floretus theologicus*“ (okolo roku 1415).

Do třetí skupiny patří *nekontrolované řádění lůzy a loupících vojsk*, často ideologicky zdůvodněná touha po kořisti.

Kupříkladu Štěpán z Pálče, Husův přítel, obrazy ctil a s uvedenými skupinami či názory polemizoval. Taktéž Křišťan z Prachatic a augustiniánští kanovníci.

Článek poukazuje také na to, že i ostří obrazoborectví radikálové jako byli Mikuláš z Drážďan, Jan Želivský a Václav Koranda využívali obrazu k polemice

---

²³ Bible svatá aneb Všecka svatá písmena Starého i Nového zákona. Podle posledního vydání kralického z roku 1613. Biblické dílo, s. 86.

²⁴ Kult obrazů a světců považoval za lidský výmysl, který zastírá pohled na Boha a odvrací od uctívání eucharistie. Kritika obrazů je u něj těsně spjata s kritikou uctívání ostatků svatých.

s protivnou stranou, viz např. *Tabulae Christi et Antichristi* či iluminovaná Bible táboorského hejtmana Filipa z Padařova.

S tímto jevem (myšleno využití obrazových prostředků k vyjádření vlastních postojů) se hojně setkáváme v období tzv. světové reformace, především v německy mluvících oblastech, ne náhodou v době, která je spojena s výrazným rozvojem knihtisku. Přímo ilustrativním příkladem, jak se taková propaganda projevovala, je katalog německých dřevořezů z doby reformace ze sbírky zámeckého muzea města Gothy.²⁵ V katalogu se také nachází jeden kolorovaný dřevořez neznámého německého mistra, vytvořený okolo r. 1525, představující výtvarnou hříčku v podobě portrétu „muže dvou tváří“ z profilu. Jednou tváří je prelát a druhou šašek. Je zjevné, že se jedná o dobovou kritiku církve a jejích představitelů.

Na názory a praxi ve vztahu k obrazům pro období tzv. světové reformace by se dalo aplikovat obdobné schéma, jako tomu bylo učiněno pro husitskou tradici. Protože však v této otázce české prostředí nehrálo tak významnou roli a k bližšímu nastínění by bylo potřeba více prostoru, než umožňuje tato práce, spokojíme se prozatím s předešlým konstatováním.

Uzavřít tento krátký exkurz bych chtěla stručně komentovaným úryvkem z článku Karla Stejskala *Funkce obrazu v husitství*:

„To nelze ovšem považovat za žádný ‚objev‘ křesťanství, jak se má někdy mylně za to. Neboť o všem, co se vztahuje k magické moci ‚svatých‘ soch a obrazů, jejich uctívání, zázračném ožívání a promlouvání, proměňování výrazu obličeje, nadpřirozeném vzdorování účinkům blesku, uzdravování nemocných, trestání rouhačů, stejně jako k jejich líbání, nošení v procesích, oblékání, pozlacování, odměňování dary atd., se lze dočíst již v Ezopovi, Ovidiovi, Pliniovi starším, Lukiánovi, Herodiánovi a jiných školních autorech.“²⁶

Určité napětí ve vztahu člověka k zobrazování „věcí svatých“ je jevem, který se ve společnosti vyskytoval i dříve a v rozličných podobách se s ním setkáváme dodnes. Mění se pouze způsob, jakým se lidé s touto otázkou vyrovnávají.

---

²⁵ Schäfer 1997

²⁶ Stejskal 1985, s. 20.

4.2. Motivy na kachlích ovlivněné husitským hnutím a reformací

Na úplném počátku bylo potřeba stanovit, které náměty sledovat a zařadit do katalogu. Dlouho se mělo za to, že husité a utrakvisté nechovali v úctě světce římské církve. Tomuto tématu se již několik let věnuje Ota Halama²⁷. Ve světle jeho studií se předchozí tvrzení poněkud rozplývá. Jeho práce o vztahu utrakvistické církve ke svatým ve středověku, je také pádným argumentem při zařazení motivu sv. Václava s kalichem na praporci mezi husitské kachle²⁸. Obecně ještě uvedu článek Mileny Bartlové *Ikonografie kalicha, symbolu husitství*²⁹ a práce Jana Royta *Utrakvistická ikonografie v Čechách 15. a první poloviny 16. stol.*³⁰ a *Ikonografie Mistra Jana Husa v 15. až 18. století*³¹. U ostatních motivů odkazují na literaturu uvedenou v hesle u jednotlivých exemplářů.

Katalog zahrnuje kachle s těmito reliéfními vyobrazeními:

Pěší bojovníci

Husitský bojovník na koni

Husitský vozataj a bojovník na voze

Jan Žižka na koni s pěšími bojovníky

Sv. Václav s kalichem na praporci

Andělé s kalichem a erbem Jana Roháče z Dubé

Anděl s kalichem

Dva andělé s kalichem

Erb s husitským kalichem z rozsáhlejší reliéfní výzdoby

Papežský erb umístěn v kruhovém medailonu, gotickou minuskulou proveden

nápis: „papez.pan.pyssnych.porodil.psuotie + tuto.formu.dielal.kubice * ”

Mistr Jan Hus v architektuře

Mistr Jan Hus v kruhovém medailonu

Martin Luther

Fridrich III. Moudrý a Martin Luther pod motivem ukřižování

Šašek - prelát

---

²⁷ Halama 2002

²⁸ Halama 2006

²⁹ Bartlová 2001b

³⁰ Royt 2002

³¹ Ryzt 2001

Následuje soupis námětů, který je zároveň seznamem kachlů představených v katalogu³²:

1. Pěší bojovníci - var. I; čtyři postavy kráčející vlevo, praporečník v čele skupiny nese korouhev se znamením kalicha, za ním střelec z kuše, střelec z píšťaly a bojovník s halapartnou

2. Pěší bojovníci - var. I; čtyři postavy kráčející vlevo, praporečník v čele skupiny nese korouhev se znamením kalicha, za ním střelec z kuše, střelec z píšťaly a bojovník s halapartnou; doch. ruka druhého bojovníka a horní pol. postav dvou zadních bojovníků

3. Pěší bojovníci - var. I; čtyři postavy kráčející vlevo, praporečník v čele skupiny nese korouhev se znamením kalicha, za ním střelec z kuše, střelec z píšťaly a bojovník s halapartnou; doch. ruka druhého bojovníka a horní pol. postav dvou zadních bojovníků

4. Pěší bojovníci - var. I; čtyři postavy kráčející vlevo, praporečník v čele skupiny nese korouhev se znamením kalicha, za ním střelec z kuše, střelec z píšťaly a bojovník s halapartnou; doch. nohy zadního bojovníka

5. Pěší bojovníci - var. I; čtyři postavy kráčející vlevo, praporečník v čele skupiny nese korouhev se znamením kalicha, za ním střelec z kuše, střelec z píšťaly a bojovník s halapartnou; doch. dolní pol. těla předního bojovníka

6. Pěší bojovníci - var. I; čtyři postavy kráčející vlevo, praporečník v čele skupiny nese korouhev se znamením kalicha, za ním střelec z kuše, střelec z píšťaly a bojovník s halapartnou; doch. hlava zadního bojovníka

7. Pěší bojovníci - var. II; čtyři postavy kráčející vlevo, štítonoš v čele s pavézou se znamením kříže, za ním střelec z píšťaly, střelec z kuše a cepník, přilby bojovníků zdobený jednoduchým pérem

8. Pěší bojovníci - var. III; čtyři postavy kráčející vlevo, štítonoš v čele s pavézou se znamením kříže, za ním dva střelci z kuše a cepník, přilby bojovníků zdobený jednoduchým pérem

9. Pěší bojovníci - var. IV; čtyři postavy kráčející vlevo, štítonoš v čele s pavézou se znamením kříže, za ním dva střelci z kuše a pravděpodobně cepník, přilby bojovníků zdobený jednoduchým pérem

---

³² Číslo uvedené před názvem motivu je číslem exempláře v katalogu.

10. Pěší bojovníci - var. V; čtyři postavy kráčející vlevo; doch. přední tři bojovníci bez hlav a částí

11. Pěší bojovníci - var. VI; tři celé postavy kráčející vlevo, dva střelci z kuše s toulci a tesáky za pasem a cepník opásaný mečem, přední, čtvrtá postava přerušena OL

12. Pěší bojovníci - var. VI; tři celé postavy kráčející vlevo, dva střelci z kuše s toulci a tesáky za pasem a cepník opásaný mečem, přední, čtvrtá postava přerušena OL

13. Pěší bojovníci - var. VII; tři postavy kráčející vlevo, štítonoš v čele s pavézou se znamením kříže, za ním střelec z kuše a cepník

14. Pěší bojovníci - var. VII; tři postavy kráčející vlevo, štítonoš v čele s pavézou se znamením kříže, za ním střelec z kuše a cepník; doch. bojovník s pavézou a střelec z kuše

15. Pěší bojovníci - var. VII; tři postavy kráčející vlevo, štítonoš v čele s pavézou se znamením kříže, za ním střelec z kuše a cepník; doch. hlava jednoho bojovníka

16. Pěší bojovníci - var. VII; tři postavy kráčející vlevo, štítonoš v čele s pavézou se znamením kříže, za ním střelec z kuše a cepník; doch. hlava jednoho bojovníka

17. Pěší bojovníci - var. VII; tři postavy kráčející vlevo, štítonoš v čele s pavézou se znamením kříže, za ním střelec z kuše a cepník; doch. bojovník vpravo s cepem, nezřetelný reliéf

18. Pěší bojovníci - var. VII; tři postavy kráčející vlevo, štítonoš v čele s pavézou se znamením kříže, za ním střelec z kuše a cepník; doch. cep jednoho z bojovníků

19. Pěší bojovníci - var. VII (?); tři postavy kráčející vlevo, štítonoš v čele s pavézou se znamením kříže, za ním střelec z kuše a cepník; doch. poslední bojovník s cepem

20. Pěší bojovníci - var. VII (?); tři postavy kráčející vlevo, štítonoš v čele s pavézou se znamením kříže, za ním střelec z kuše a cepník; doch. hlava prvního s kuší, dále hlava a ruka třetího

21. Pěší bojovníci - var. VIII; postavy kráčející vlevo; doch. část kuše jednoho střelce, střelec z kuše a cepník opásaný mečem, přilby bojovníků zdobené jednoduchým pérem

22. Pěší bojovníci - var. IX; trup štítonoše kráčejícího vlevo s pavézou se znamením kříže

23. Pěší bojovníci (?) - var. X; postava praporečníka; doch. hlava a za ní praporec se šikmo přeškrtnutým Z

24. Pěší bojovníci - var. XI; tři (?) postavy kráčející vlevo, praporečník v čele skupiny nese korouhev se znamením kalicha; doch. LDR s nohama bojovníků, LHR s korouhví se znamením kalicha a zlomek s prošívanou suknicí

25. Pěší bojovníci - var. XII; postavy kráčející vpravo, zadní bojovník vyzbrojen halapartnou, doch. postava zadního bojovníka a část postavy předního bojovníka bez hlavy

26. Pěší bojovníci - var. XIII; postavy kráčející vpravo, bojovník u levého okraje s cepem, druhý bojovník se samostřílem, třetí bojovník se zbraní nejasného charakteru, přilby bojovníků zdobený jednoduchým pérem; doch. horní dvě třetiny postav

27. Pěší bojovníci - var. XIII; postavy kráčející vpravo, bojovník u levého okraje s cepem, druhý bojovník se samostřílem, třetí bojovník se zbraní nejasného charakteru, přilby bojovníků zdobený jednoduchým pérem; doch. dolní poloviny těl zadních postav

28. Pěší bojovníci - var. XIII; postavy kráčející vpravo, bojovník u levého okraje s cepem, druhý bojovník se samostřílem, třetí bojovník se zbraní nejasného charakteru, přilby bojovníků zdobený jednoduchým pérem; doch. hlava bojovníka s cepem

29. Pěší bojovníci - var. XIII; postavy kráčející vpravo, bojovník u levého okraje s cepem, druhý bojovník se samostřílem, třetí bojovník se zbraní nejasného charakteru, přilby bojovníků zdobený jednoduchým pérem; doch. hlava bojovníka s cepem

30. Pěší bojovníci - var. XIII; postavy kráčející vpravo, bojovník u levého okraje s cepem, druhý bojovník se samostřílem, třetí bojovník se zbraní nejasného charakteru, přilby bojovníků zdobený jednoduchým pérem; doch. hlava bojovníka s cepem

31. Pěší bojovníci - var. XIII; postavy kráčející vpravo, bojovník u levého okraje s cepem, druhý bojovník se samostřílem, třetí bojovník se zbraní nejasného charakteru, přilby bojovníků zdobený jednoduchým pérem; doch. hlava s částí samostřílu druhé postavy a část hlavy se zbraní třetího bojovníka

32. Pěší bojovníci - var. XIV; postavy kráčející vpravo, přilby bojovníků zdobený jednoduchým pérem; doch. hlavy dvou bojovníků

33. Pěší bojovníci - var. XV; doch. postava bojovníka s korouhví, kráčejícího vpravo

34. Pěší bojovníci - var. XVI; čtyři postavy kráčející vlevo; doch. část hlavy a levá ruka ohnutá v lokti vzhůru

35. Pěší bojovníci - var. XVII; doch. horní část postavy bojovníka a část kuše

36. Pěší bojovníci - var. XVIII; doch. hlava bojovníka v železném klobouku

37. Pěší bojovníci - var. XIX; doch. hlava bojovníka

38. Pěší bojovníci; první bojovník až na okraji ČVS a obvodové lišty, postavy vyšší, reliéf přechází v OL

39. Vlevo: Pěší bojovníci - var. XX; postava bojovníka s halapartnou, na klobouku dvě péra; Vpravo: **Kněz držící v rukou kalich**

40. Vlevo: Pěší bojovníci - var. XX; doch. dolní končetiny bojovníka; Vpravo: **Kněz držící v rukou kalich**

41. Vlevo: Pěší bojovníci; čtyři postavy kráčející vlevo, doch. spodní části postav; Vpravo: **Jan Žižka na koni jedoucí vlevo, před ním pěší bojovník s korouhví se znamením kalicha a vzadu cepník;** doch. spodní část předního bojovníka s korouhví, spodní část těla Jana Žižky s koněm a část dolních končetin třetího bojovníka

42. Vlevo: Pěší bojovníci - var. XXI; dvojice proti sobě stojících ozbrojenců s husitským praporcem, přilby bojovníků zdobený třemi péry; doch. postavy bojovníků bez rukou ve středové části, dále dolní část korouhve a cíp praporce; Vpravo: **David a Goliáš**

43. Pěší bojovníci- var. XXII; tři postavy kráčející vlevo, první se štítem, druhá s taseným mečem a husou u pasu, třetí postavou je cepník opásaný mečem, na hlavě mají kuželovité železné klobouky, na nohou vysoké boty s manžetou; doch. dolní třetina postav předních bojovníků na jednom zlomku, na druhém pak pravá ruka s mečem, zadní část hlavy s kloboukem a husa u pasu prostředního bojovníka a celá postava bojovníka zadního

44. Husitský bojovník na koni; jezdec na koni jedoucí vlevo, hluboce posazený do sedla, vlevo od jezdcovy brady je vykreslena šikmo nahoru směřující střelná zbraň nejasného charakteru; doch. tělo koně bez části předních končetin a postava bojovníka s částí zbraně

45. Husitský bojovník na koni; jezdec na koni jedoucí vlevo, hluboce posazený do sedla, vlevo od jezdcovy brady je vykreslena šikmo nahoru směřující střelná zbraň nejasného charakteru; doch. hlava jezdce a část zbraně

46. Husitský vozataj a bojovník na voze jedoucí vlevo - var. I; vozataj s dvojspřežím, v ruce bič, bojovník na voze s cepem, vlevo strom; doch. téměř celý bez části s hlavou vozataje a bičem

47. Husitský vozataj a bojovník na voze jedoucí vlevo - var. I; doch. hlava a končetiny bojovníka s částí vozu

- 48. Husitský vozataj a bojovník na voze jedoucí vlevo - var. I;** doch. koruna stromu
- 49. Husitský vozataj a bojovník na voze jedoucí vlevo - var. I;** doch. dolní část postavy a kolo vozu
- 50. Husitský vozataj a bojovník na voze jedoucí vlevo - var. I;** vozataj s dvojspřežím, v ruce bič, bojovník na voze
- 51. Husitský vozataj a bojovník na voze jedoucí vlevo - var. I;** doch. postava bojovníka na voze s částí vozu
- 52. Husitský vozataj s dvojspřežím - var. II;** doch. postava bojovníka bez hlavy a dvojspřeží
- 53. Jan Žižka na koni jedoucí vlevo, před ním pěší bojovník s korouhví se znamením kalicha a kříže (var. I)**
- 54. Jan Žižka na koni jedoucí vlevo, před ním pěší bojovník s korouhví se znamením kalicha a kříže (var. I)**
- 55. Jan Žižka na koni jedoucí vlevo, před ním pěší bojovník s korouhví se znamením kalicha a vzadu cepník (var. II)**
- 56. Jan Žižka na koni jedoucí vlevo, před ním pěší bojovník s korouhví se znamením kalicha a vzadu cepník (var. II);** doch. levá část s praporečnick a Janem Žižkou na koni, koni chybí části zadních končetin
- 57. Jan Žižka na koni jedoucí vpravo, před ním pěší bojovník s korouhví se znamením kalicha s hostí a vzadu pravděpodobně střelec z kuše (var. III);** zadní postava bojovníka přerušena
- 58. Jan Žižka na koni jedoucí vpravo, před ním pěší bojovník s korouhví se znamením kalicha s hostí a vzadu pravděpodobně střelec z kuše (var. III);** doch. postava předního zbrojnoše bez hlavy a část hlavy předních nohou koně
- 59. Jan Žižka na koni jedoucí vpravo, před ním pěší bojovník s korouhví se znamením kalicha a kříže (var. IV);** na této variantě je Žižka na koni umístěn více ke středu a pěší bojovník drží žerd' korouhve více u těla
- 60. Jan Žižka (?) na koni jedoucí vlevo (var. V);** doch. zlomek trupu a šíje koně a postava jezdce s palcátem v ruce a mečem u pasu, nahoře cíp korouhve nesené praporečnickem

61. Jan Žižka (?) na koni jedoucí vlevo, před ním pěší bojovník s korouhví se znamením kalicha (var. VI);

62. Jan Žižka na koni jedoucí vlevo, před ním pěší bojovník s korouhví (var. VII)

63. Jan Žižka na koni (var. VIII)

64. Sv. Václav s kalichem na praporci

65. Sv. Václav s kalichem na praporci; doch. horní část postavy sv. Václava a praporec s kalichem

66. Sv. Václav s kalichem na praporci; doch. postava sv. Václava bez části dolních končetin a praporec s kalichem

67. Sv. Václav s kalichem na praporci; doch. horní část postavy sv. Václava a praporec s kalichem

68. Sv. Václav s kalichem na praporci - var. II; doch. horní část postavy a část praporce s kalichem

69. Sv. Václav s kalichem na praporci - var. III

70. Andělé s kalichem a erbem Jana Roháče z Dubé; dva andělé v pokleku nesoucí kalich, postavení proti sobě, kalich nadměrné velikosti, nad kalichem umístěna hostie, dole erb Jana Roháče z Dubé z rodu Benešoviců; doch. téměř celá ČVS bez dolní části postavy anděla a části erbu

71. Anděl s kalichem; postava anděla v přepásané řasnaté sukničce, s široce rozepjatými křídly, držící u prsou kalich nevelkých rozměrů

72. Anděl s kalichem; postava anděla v přepásané řasnaté sukničce, s široce rozepjatými křídly, držící u prsou kalich nevelkých rozměrů; doch. horní část levého křídla

73. Anděl s kalichem; postava anděla v přepásané řasnaté sukničce, s široce rozepjatými křídly, držící u prsou kalich nevelkých rozměrů; doch. střední část těla anděla s kalichem

74. Anděl s kalichem; postava anděla v přepásané řasnaté sukničce, s široce rozepjatými křídly, držící u prsou kalich nevelkých rozměrů; doch. dolní třetina těla anděla a část levého křídla

75. Dva andělé s kalichem - var. I; dva andělé v pokleku nesoucí kalich, v dlouhém řasnatém přepásaném oděvu, postavení proti sobě, obličejem zepředu, tělem z boku, na hlavách křížek, kalich nadměrné velikosti, nad kalichem umístěna hostie s křížkem

76. Dva andělé s kalichem - var. I; dva andělé v pokleku nesoucí kalich, v dlouhém řasnatém přepásaném oděvu, postavení proti sobě, obličejem zepředu, tělem z boku, na hlavách křížek, kalich nadměrné velikosti, nad kalichem umístěna hostie s křížkem; doch. kalich s hostií, ruka anděla

77. Dva andělé s kalichem - var. II; dva andělé v pokleku nesoucí kalich, v dlouhém řasnatém přepásaném oděvu, postavení proti sobě, obličejem zepředu, tělem z boku, na hlavách křížek, křídla detailněji prokreslena, konce stuh na předloktích překříženy, kalich nadměrné velikosti, nad kalichem hostie s křížkem

78. Dva andělé s kalichem - var. III; dva andělé nesoucí kalich, postavení proti sobě, na hlavách křížek, křídla vzhůru zdvižená, vyplňující zbývající plochu kachle, kalich menších rozměrů, nad kalichem umístěna hostie

79. Dva andělé s kalichem - var. IV; dva andělé v pokleku nesoucí kalich, v dlouhém řasnatém přepásaném oděvu, postavení proti sobě, obličejem zepředu, tělem z boku, na hlavách křížek, kalich nadměrné velikosti, nad kalichem umístěna hostie s nápisem IHS a křížkem; doch. pravá postava anděla, střední část těla levého anděla a spodní část kalicha; doch. kalich a hostie s nápisem IHS a křížkem, ruce andělů, část vlasů, křížek na hlavě a horní část křídel levého anděla

80. Dva andělé s kalichem - var. IV; dva andělé v pokleku nesoucí kalich, v dlouhém řasnatém přepásaném oděvu, postavení proti sobě, obličejem zepředu, tělem z boku, na hlavách křížek, kalich nadměrné velikosti, nad kalichem umístěna hostie s nápisem IHS a křížkem; doch. pravá postava anděla, střední část těla levého anděla a spodní část kalicha

81. Dva andělé s kalichem - var. IV; dva andělé v pokleku nesoucí kalich, v dlouhém řasnatém přepásaném oděvu, postavení proti sobě, obličejem zepředu, tělem z boku, na hlavách křížek, kalich nadměrné velikosti, nad kalichem umístěna hostie s nápisem IHS a křížkem; doch. pravá postava anděla, střední část těla levého anděla a spodní část kalicha; doch. horní část kalicha s rukama andělů a hostií s nápisem IHS a křížkem

82. Erb s husitským kalichem z rozsáhlejší reliéfní výzdoby

83. Papežský erb s protipapežským nápisem; papežský erb umístěn v kruhovém medailonu, gotickou minuskulou proveden nápis: „*papez.pan.pyssnych.porodil.psuotie + tuto.formu.dielal.kubice **“, v rozích čtyři navzájem odlišné rostlinné motivy

84. Mistr Jan Hus v architektuře - var. I; polopostava vousatého muže z profilu, hledícího vpravo, s mistrovským biretem na hlavě, oblečen je do kabátce s klopami, na krku má šálu, v levé ruce drží pootevřenou knihu, pravá s volně rozevřenou dlaní směřuje dopředu, pod postavou nápis majuskulním písmem „IOHN HVS“, pod ním je širší šikmá plocha připomínající parapet, celý motiv orámován renesanční arkádou, v horních rozích listové akanty

85. Mistr Jan Hus v architektuře - var. II; ztvárnění postavy shodné s var. I, jen písmena V a S v nápisu jsou rozmazány, oblouk arkády je značně zploštělý a v rozích jsou místo akantů nezřetelné hlavy andělíčků

86. Mistr Jan Hus v kruhovém medailonu; poprsí vousatého muže z profilu, hledícího vlevo, s mistrovským biretem na hlavě, oblečen je do kabátce s klopami, před obličejem ve volné ploše nápis majuskulním písmem „HVS“, motiv umístěn v kruhovém medailonu, tvořeném listovým věncem sepnutým nahoře a pravděpodobně i dole dvojitou kruhovou manžetou, v horních rozích hlavy andělíčků se stylizovanými křídly, v pravém dolním rohu část listového akantu

87. Mistr Jan Hus v kruhovém medailonu; poprsí vousatého muže z profilu, hledícího vlevo, s mistrovským biretem na hlavě, oblečen je do kabátce s klopami, za hlavou ve volné ploše majuskulní nápis „IOÉS“, před obličejem nápis majuskulním písmem „HVS“, motiv umístěn v kruhovém medailonu, tvořeném listovým věncem sepnutým nahoře a pravděpodobně i dole dvojitou kruhovou manžetou, v rozích listový akant; doch. téměř celý bez části nápisu, části kruhového medailonu a levého dolního akantu

88. Mistr Jan Hus v kruhovém medailonu; poprsí vousatého muže z profilu, hledícího vlevo, oblečen pravděpodobně do kabátce s klopami, před obličejem ve volné ploše nápis minuskulním písmem „hus“, motiv umístěn v kruhovém medailonu, tvořeném listovým věncem, v pravém dolním rohu

89. Mistr Jan Hus v kruhovém medailonu; poprsí vousatého muže z profilu, hledícího vlevo, před obličejem ve volné ploše nápis majuskulním písmem „HVS“, motiv umístěn v kruhovém medailonu, tvořeném listovým věncem, v levém horním rohu pravděpodobně listový akant; doch. obličejová část muže, část kruhového medailonu a část listového akantu

90. Martin Luther; postava muže v zřaseném kabátci s klopami, hledícího vlevo, v pravém horním rohu erb s osobním znamením, srdcem v růži a nad ním majuskulní nápis „MARTINV...“, který pokračuje v levém horním rohu za hlavou jako „LVT...“

91. Fridrich III. Moudrý a Martin Luther pod motivem ukřižování; v pozadí silueta města s hradbami, v rozích hlavy andělíčků, v LDR majuskulní nápisy „H.FRID....CH“, „D.MARTIN.LVT“

92. Šašek - prelát; výtvarná hříčka v podobě „portrétu“ (alegorie) muže dvou tváří z profilu v kruhovém medailonu lemovaném listovcem. Jednou tváří je prelát a při převrácení šašek.

5. Závěr

Výsledkem práce je kritický katalog, jenž představuje náměty, které svými znaky vykazují původ v prostředí české a evropské reformace. Výběr byl proveden především na základě literatury uvedené v závěru práce.

Vytvořená mapa zprostředkovává představu o rozšíření těchto motivů v českých zemích. Asi nejmarkantnější je na první pohled viditelná absence husitských motivů na Moravě (s prozatím dvěma výjimkami, kterou představuje nález z Dambořic a exemplář z Janovic zámku). V případě motivů utrakvistického vyobrazení sv. Václava sledujeme dva hlavní okruhy výskytu. Jižní Čechy a Ústecko. Ostatní motivy můžeme označit jako všeobecněji rozšířené.

Utrakvisté měli v českém prostředí také své odpůrce. Toto dokumentuje nález z Bělé pod Bezdězem.

Je možno konstatovat, že kachle s reliéfní výzdobou ovlivněnou husitstvím, se vyskytují téměř výhradně v českém prostředí. Jinak je tomu u kachlů, jež se svojí motivickou náplní hlásí k prostředí evropské reformace. Např. motiv Martina Luthera, jak jej známe z Litoměřic a motiv „šaška - praláta“, se vyskytují v německém prostředí³³. U exempláře s vyobrazením „šaška - preláta“, z výzkumu v Lüneburgu, je dokonce prokázáno, že se na místě vyráběl.³⁴

Předložené vyhodnocení není považováno za definitivní a námětům by měla být věnována další pozornost. Bude také potřeba se zabývat analýzou prostředí a lokalit, kde se tyto náměty vyskytovaly. Předložený text tedy považuji za podklad pro svou příští práci, kde bych se chtěla věnovat především interpretacím, hledáním možných předloh a analogií a jiným kupříkladu sociálním analýzám. Ukazuje se, že se jedná o výjimečnou skupinu reliéfně zdobených komorových kachlů, jejichž interpretační potenciál ještě nebyl zdaleka vyčerpán.

---

³³ Hoffmann 2008; Ring 2002

³⁴ Ring 2002, s. 29-32

6. Katalog

SCHÉMA KATALOGOVÉHO HESLA:

Číslo katalogu

- 1. Lokalita, nálezové okolnosti, způsob získání**
- 2. Typ kachle**
- 3. Stav zachování**
- 4. Ikonografický popis**
- 5. Okrajová lišta**
- 6. Úprava ČVS (u nástavců úprava povrchu ČS)**
- 7. Zadní strana ČVS (u nástavců úprava povrchu ČS)**
- 8. Komora či rám**
- 9. Rozměry**
- 10. Barva (povrch; lom)**
- 11. Datování**
- 12. Uložení (číslo inventární, či jiné)**
- 13. Literatura**
- 14. Poznámky**

Schéma hesla by se dalo označit jako „konvenční“. Při jeho sestavování a při popisu jednotlivých exemplářů bylo přihlédnuto především k základní práci Zdeňka Smetánky (*Smetánka 1969*) a poté ke dvěma souborným katalogům o pražských kachlích (*Brych-Stehliková-Žegklitz 1990; Brych 2004*).

Při popisu bylo užito rozlišení pravé a levé strany jako v heraldice, tedy z hlediska zobrazeného předmětu.

Pokud není uvedeno jinak foto autorka.

SEZNAM UŽITÝCH ZKRATEK:

bez.č.	bez inventárního čísla
býv.	bývalý
č.kat.	číslo katalogu
ČS	čelní stěna
ČVS	čelní vyhřívací stěna
dar.	daroval
doch.	dochována
HM	Husitské muzeum v Táboře
HI	hloubka
inv.č.	inventární číslo
LDR	levý dolní roh
LHR	levý horní roh
lok.	lokalita
Mhl	maximální hloubka
Mš	maximální šířka
Mv	maximální výška
nal.	nalezen(a), našel
OL	okrajová lišta
OVO	okraj vyhřívacího otvoru
PDR	pravý dolní roh
PHR	pravý horní roh
poč.	počátek
pravděp.	pravděpodobně
rek.	rekonstrukce
Š	šířka
V	výška
var.	varianta
VO	vyhřívací otvor
ZO	záchytný otvor

1

1. Lichnice; „dar. ing. Frič, Čáslav“ r. 1950
2. Komorový, základní, řádkový
3. ČVS; rek. ze dvou odlišných exemplářů, částečně doplněno
4. **Pěší bojovníci - var. I**; čtyři postavy krácející vlevo, praporečník v čele skupiny nese korouhev se znamením kalicha, za ním střelec z kuše, střelec z píšťaly a bojovník s halapartnou
5. Jednostranně zaoblená
6. Režná
7. Neposuzovatelná, sádrová výplň
8. -
9. V 206 mm, Š 202 mm, Mhl 34 mm
10. Hnědočervená; hnědošedá
11. 15. stol.
12. Národní muzeum v Praze, inv.č. H2-63885
13. Kouba 1966, s. 25, obr. 2; Památky 1989, č.kat. 274 (M. Bravermanová); Hazlbauer 1998, s. 204, obr. 119; Brych 2004, s. 124, č.kat. 274
14. Obrázek převzat z Brych 2004, s. 124

2

1. Původní lokalita není známa
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS; pravá středová část s OL
4. **Pěší bojovníci - var. I;** čtyři postavy krácející vlevo, praporečník v čele skupiny nese korouhev se znamením kalicha, za ním střelec z kuše, střelec z pišťaly a bojovník s halapartnou; doch. ruka druhého bojovníka a horní pol. postav dvou zadních bojovníků
5. Hranolová až mírně jednostranně zaoblená
6. Režná
7. Stopy prstování
8. -
9. Mv 90 mm, Mš 115 mm
10. Světlá růžově okrová
11. 15. stol.
12. Regionální muzeum v Chrudimi, inv.č. A4356
13. Frolík 2003 s. 48, č.kat. 69
14. Foto poskytlo Regionální muzeum v Chrudimi

3

1. Původní lokalita není známa
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS; pravá středová část s OL
4. **Pěší bojovníci - var. I;** čtyři postavy krácející vlevo, praporečník v čele skupiny nese korouhev se znamením kalicha, za ním střelec z kuše, střelec z pišťaly a bojovník s halapartnou; doch. ruka druhého bojovníka a horní pol. postav dvou zadních bojovníků
5. Hranolová až mírně jednostranně zaoblená
6. Režná
7. Stopy prstování
8. -
9. Mv 99 mm, Mš 117 mm
10. Světlá hnědá; okrově hnědá
11. 15. stol.
12. Regionální muzeum v Chrudimi, inv.č. A4503
13. Frolík 2003 s. 48, č.kat. 69
14. -

4

1. Původní lokalita není známa
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS; PDR
4. **Pěší bojovníci - var. I**; čtyři postavy kráčející vlevo, praporečník v čele skupiny nese korouhev se znamením kalicha, za ním střelec z kuše, střelec z píšťaly a bojovník s halapartnou; doch. nohy zadního bojovníka
5. Hranolová až mírně jednostranně zaoblená
6. Režná, slídnatý přetah
7. Stopy prstování
8. -
9. Mv 70 mm, Mš 57 mm
10. Šedě hnědá; šedá
11. 15. stol.
12. Regionální muzeum v Chrudimi, inv.č. A4399
13. Frolík 2003 s. 48, č.kat. 69
14. Foto poskytlo Regionální muzeum v Chrudimi

5

1. Původní lokalita není známa
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS; LDR
4. **Pěší bojovníci - var. I**; čtyři postavy kráčející vlevo, praporečník v čele skupiny nese korouhev se znamením kalicha, za ním střelec z kuše, střelec z píšťaly a bojovník s halapartnou; doch. dolní pol. těla předního bojovníka
5. Hranolová až mírně jednostranně zaoblená
6. Režná
7. Stopy prstování
8. -
9. Mv 95 mm, Mš 70 mm
10. Světlá růžově hnědá; světlá hnědě okrová
11. 15. stol.
12. Regionální muzeum v Chrudimi, inv.č. A4413
13. Frolík 2003 s. 48, č.kat. 69
14. Foto poskytlo Regionální muzeum v Chrudimi

6

1. Původní lokalita není známa
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS; pravá okrajová část s OL
4. **Pěší bojovníci - var. I**; čtyři postavy kráčející vlevo, praporečník v čele skupiny nese korouhev se znamením kalicha, za ním střelec z kuše, střelec z píšťaly a bojovník s halapartnou; doch. hlava zadního bojovníka
5. Hranolová až mírně jednostranně zaoblená
6. Režná
7. Stopy prstování
8. -
9. Mv 82 mm, Mš 40 mm
10. Šedá
11. 15. stol.
12. Regionální muzeum v Chrudimi, inv.č. A4424
13. Frolík 2003 s. 48, č.kat. 69
14. Foto poskytlo Regionální muzeum v Chrudimi

7

1. Lipnice; „dar. ing. Frič, Čáslav“ r. 1950
2. Komorový, základní, řádkový
3. ČVS, rek.
4. **Pěší bojovníci - var. II**; čtyři postavy kráčející vlevo, štítonoš v čele s pavézou se znamením kříže, za ním střelec z píšťaly, střelec z kuše a cepník, přilby bojovníků zdobeny jednoduchým pérem
5. Jednostranně zaoblená
6. Režná
7. Neposuzovatelná, sádrová výplň
8. -
9. V 191 mm, Š 194 mm, Mhl 35 mm
10. Světlá hnědočervená; hnědošedá
11. 15. stol.
12. Národní muzeum v Praze, inv.č. H2-63882
13. Matějka 1898-1899, s.259, obr. 2; Husitské revoluční hnutí 1953, s. 66, obr. 79; Kouba 1966, s. 25, obr. 3; Franz 1969, obr. 79; Památky 1989, č.kat. 273 (M. Bravermanová); Hazlbauer 1998, s. 204; Brych 2004, s. 124, č.kat. 273
14. Obrázek převzat z Brych 2004, s. 124

8

1. Lipnice
2. Komorový, základní, řádkový
3. ČVS, rek.; LHR odražen a doplněn
4. **Pěší bojovníci - var. III**; čtyři postavy kráčející vlevo, štítonoš v čele s pavézou se znamením kříže, za ním dva střelci z kuše a cepník, přilby bojovníků zdobeny jednoduchým pérem
5. Jednostranně zaoblená
6. Režná
7. -
8. -
9. V 206 mm, Š 198 mm
10. -
11. 15. stol.
12. Národní muzeum v Praze, inv.č. H2-63883
13. Kouba 1966, s. 25, obr. 4
14. Obrázek převzat z Kouba 1966, s. 28, obr. 4

9

1. Český Brod; radnice
2. Komorový, základní, řádkový
3. ČVS; PHR, horní část OL a LHR a část štítonoše odražena
4. **Pěší bojovníci - var. IV**; čtyři postavy kráčející vlevo, štítonoš v čele s pavézou se znamením kříže, za ním dva střelci z kuše a pravděpodobně cepník, přilby bojovníků zdobeny jednoduchým pérem
5. Jednostranně zaoblená
6. Režná
7. Náznak prstové spirály, skvrny zelené transp. glazury, silné očazení
8. -
9. Mv 166 mm, Š 175 mm
10. -
11. 15. stol.
12. Podlipanské muzeum v Českém Brodě, inv.č. 2906
13. Kouba 1966, s. 26, obr. 5
14. Obrázek převzat z Kouba 1966, s. 28, obr. 5

10

1. Praha 1, nám. Republiky čp. 1078/II; výzkum společnosti Archaia, o.s., r. 2003-2006
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS., rek.; středová a levá dolní část bez LDR
4. **Pěší bojovníci - var. V**; čtyři postavy kráčející vlevo; doch. přední tři bojovníci bez hlav a částí trupu, část suknice čtvrtého bojovníka
5. Jednostranně zaoblená
6. Režná
7. Očazení
8. -
9. Mv 129 mm, Mš 170mm
10. Šedě okrová; šedě hnědá
11. 2. pol. 15. stol.
12. Depozitář společnosti Archaia Praha, o.p.s., č. výzkumu 1/2003, č. kontextu U20 O43 a,b
13. -
14. -

11

1. Praha, daroval J. Janč z Prahy Libně, sbírka L. Kolářové z Prahy Dejvic, r. 1965
2. Komorový, základní, řádkový
3. ČVS s částí komory; OL poškozena, OVO z větší části ulomen
4. **Pěší bojovníci - var. VI**; tři celé postavy krácející vlevo, dva střelci z kuše s toulci a tesáky za pasem a cepník opásaný mečem, přední, čtvrtá postava přerušena OL
5. Jednostranně zaoblená
6. Režná
7. -
8. Pravděp. kuželovitá, Hl 100 mm, OVO mohutné okružní s vnějším prožlabením, ZO, malý čtverhranný a okrouhlý na bocích, pásy glazury na plášti
9. V 194 mm, Š 188 mm, Hl 124 mm
10. Okrová
11. 15. stol.
12. Národní muzeum v Praze, inv.č. H2-126343
13. Kouba 1966, s. 27, obr. 6; Brych 2004, s. 123, č.kat. 272
14. Obrázek převzat z Brych 2004, s. 123

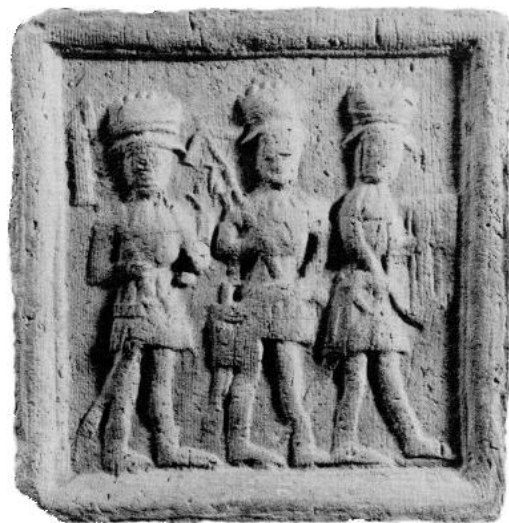

12

1. Rakovník, Vysoká ulice, čp. 110, výzkum Muzeum T. G. M. Rakovník, r. 2004-2005
2. Komorový, základní, řádkový
3. ČVS s částí komory; část OVO odražena
4. **Pěší bojovníci - var. VI**; tři celé postavy krácející vlevo, dva střelci z kuše s toulci a tesáky za pasem a cepník opásaný mečem, přední, čtvrtá postava přerušena OL
5. -
6. Režná
7. -
8. OVO s kruhovou manžetou, dva spíše čtvercové ZO
9. V 194 mm, Š 188 mm, Hl 88 mm
10. -
11. 15. stol.
12. Muzeum T. G. M. Rakovník
13. Blažková - Lomecká, J. 2006; Blažková - Kypta - Lomecká, J. 2007
14. Nalezeny byly dva shodné exempláře. Obrázek převzat z Blažková, K. - Kypta, J. - Lomecká, J. 2007, s. 39-49, obr. 2:2

13

1. Praha (?), původní lokalita není přesně známa
2. Komorový, základní, řádkový
3. Kompletní
4. **Pěší bojovníci - var. VII**; tři postavy kráčející vlevo, štítonoš v čele s pavézou se znamením kříže, za ním střelec z kuše a cepník
5. Široká, jednostranně zaoblená se dvěma obvodovými vývalky, stejný charakter otisku jako na reliéfu
6. Režná, vroubkovaný otisk struktury dřeva na celém povrchu
7. Stopy po vtlačování do formy v místech postav reliéfu
8. Kuželovitá, nízká, VO kruhový, OVO ploše oble přehnutý - místy nepravidelně, hustší záchytná vývalková šroubovice
9. V 183 mm, Š 185 mm, Hl 98 mm
10. Světlý okr zašedlý, komora tmavý okr
11. 15. stol.
12. Muzeum hl. města Prahy, inv.č. 15 548
13. Kouba 1966, s. 27, obr. 6; Richterová 1982, s. 45, č.kat. 283, tab. 55, obr. 4
14. Obrázek převzat z Richterová 1982, tab. 55, obr. 4

14

1. Praha (?), původní lokalita není přesně známa
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS; středová část
4. **Pěší bojovníci - var. VII**; tři postavy kráčející vlevo, štítonoš v čele s pavézou se znamením kříže, za ním střelec z kuše a cepník; doch. bojovník s pavézou a střelec z kuše
5. -
6. Režná
7. -
8. -
9. Mv 85 mm
10. Světlý okr
11. Pol. 15. stol.
12. Muzeum hl. města Prahy, inv.č. 89 103
13. Richterová 1982, s. 45, č.kat. 284
14. -

15

1. Praha (?), původní lokalita není přesně známa
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS; středová část
4. **Pěší bojovníci - var. VII**; tři postavy kráčející vlevo, štítonoš v čele s pavézou se znamením kříže, za ním střelec z kuše a cepník; doch. hlava jednoho bojovníka
5. -
6. Režná
7. -
8. -
9. Mv 42 mm
10. Světlý okr; růžová
11. Pol. 15. stol.
12. Muzeum hl. města Prahy, inv.č. 89 099
13. Richterová 1982, s. 45, č.kat. 286
14. -

16

1. Praha (?), původní lokalita není přesně známa
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS; středová část
4. **Pěší bojovníci - var. VII**; tři postavy kráčející vlevo, štítonoš v čele s pavézou se znamením kříže, za ním střelec z kuše a cepník; doch. hlava jednoho bojovníka
5. -
6. Režná
7. -
8. -
9. Mv 40 mm
10. Světlý okr
11. Pol. 15. stol.
12. Muzeum hl. města Prahy, inv.č. 89 093
13. Richterová 1982, s. 45, č.kat. 287
14. -

17

1. Praha (?), původní lokalita není přesně známa
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS; horní část
4. **Pěší bojovníci - var. VII**; tři postavy kráčející vlevo, štítonoš v čele s pavézou se znamením kříže, za ním střelec z kuše a cepník; doch. bojovník vpravo s cepem, nezřetelný reliéf
5. -
6. Režná
7. Očazení
8. -
9. Mv 105 mm
10. Tmavá růžově hnědá
11. Pol. 15. stol.
12. Muzeum hl. města Prahy, inv.č. 89 177
13. Richterová 1982, s. 45, č.kat. 288
14. -

18

1. Praha (?), původní lokalita není přesně známa
2. Komorový, základní, rohový
3. Zlomek ČVS s částí komory; PHR
4. **Pěší bojovníci - var. VII**; tři postavy kráčející vlevo, štítonoš v čele s pavézou se znamením kříže, za ním střelec z kuše a cepník; doch. cep jednoho z bojovníků
5. Jednostranně zaoblená
6. Režná
7. Očazení
8. VO patrně oválný, OVO oble vodorovně seříznutý
9. Mv 85 mm
10. Tmavá růžově hnědá
11. Pol. 15. stol.
12. Muzeum hl. města Prahy, inv.č. 89 187
13. Richterová 1982, s. 45, č.kat. 289
14. -

19

1. Praha (?), původní lokalita není přesně známa
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS; PDR
4. **Pěší bojovníci - var. VII (?)**; tři postavy kráčející vlevo, štítonoš v čele s pavézou se znamením kříže, za ním střelec z kuše a cepník; doch. poslední bojovník s cepem
5. Složená, stupňovitá se třemi vývalky
6. Režná
7. Očazení
8. -
9. Mv 130 mm
10. Tmavý okr
11. Pol. 15. stol.
12. Muzeum hl. města Prahy, inv.č. 89 089
13. Richterová 1982, s. 45, č.kat. 290, tab. 55, obr. 6
14. Obrázek převzat z Richterová 1982, tab. 55, obr. 6

20

1. Praha (?), původní lokalita není přesně známa
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS; středová část
4. **Pěší bojovníci - var. VII (?)**; tři postavy kráčející vlevo, štítonoš v čele s pavézou se znamením kříže, za ním střelec z kuše a cepník; doch. hlava prvního s kuší, dále hlava a ruka třetího
5. -
6. Režná, stopy světlého přetahu
7. -
8. -
9. Mv 89 mm
10. Světlá růžová
11. Pol. 15. stol.
12. Muzeum hl. města Prahy, inv.č. 89 094
13. Richterová 1982, s. 45, č.kat. 285, tab. 55, obr. 5
14. Obrázek převzat z Richterová 1982, tab. 55, obr. 5

21

1. Otradovice u Jankova, býv. Červené Otradovice čp. 2, „dar. E. Hrubý uč. říd. v Jankově u Votic prostř. far. Šittlera“ r. 1897
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS, rek.; PHR
4. Pěší bojovníci - var. VIII; postavy kráčející vlevo; doch. část kuše jednoho střelce, střelec z kuše a cepník opásaný mečem, přilby bojovníků zdobeny jednoduchým pérem
5. Jednostranně zaoblená
6. Režná
7. -
8. -
9. Mv 125 mm, Mš 114 mm
10. Světlý okr, zašedlý; béžová
11. 15. stol.
12. Národní muzeum v Praze, inv.č. H2-2663
13. Matějka 1898-1899, s. 261-262, obr. 2; Habart 1925, s. 283; Kouba 1966, s. 27, obr. 8; Brych 2004, s. 124, č.kat. 275
14. Obrázek převzat z Brych 2004, s. 124

22

1. Jičín (?)
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS; pravá středová část
4. **Pěší bojovníci - var. IX**; trup štitonoše kráčejícího vlevo s pavézou se znamením kříže
5. Jednostranně zaoblená
6. Režná
7. -
8. -
9. Mv 86 mm, Mš 66 mm
10. -
11. 15. stol.
12. Regionální muzeum a galerie v Jičíně - muzeum hry (dříve Okresní vlastivědné muzeum v Jičíně), bez č.
13. Kouba 1966, s. 27, obr. 10
14. Jaromír Kouba uvádí několik dalších zlomků z muzea v Jičíně, všechny čtyři zlomky z Jičína jsou však dle sdělení pracovníků muzea nezvěstné. (LDR s postavou bojovníka bez hlavy s cepem a tesákem, Mv 144 mm, Mš 53 mm; PHR s hlavami předních dvou bojovníků v přilbách s perem Mv 71 mm, Mš 98 mm; PDR s nohama předního bojovníka s dolním hrotem pavézy Mv 61 mm, Mš 72 mm)

23

1. Plzeň, staré sbírky
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS, rek.; LHR
4. **Pěší bojovníci (?) - var. X**; postava praporečníka; doch. hlava a za ní praporec se šikmo přeškrtnutým Z
5. -
6. Režná
7. Očazení
8. -
9. Mv 75 mm, Mš 114 mm
10. -
11. 15. stol.
12. Západočeské muzeum v Plzni, inv.č. HA 2469
13. Orna 2005, s. 61, tab. 23:3
14. Obrázek převzat z Orna 2005, s. 175, tab. 23:3

24

1. Malý Blaník
2. Komorový, základní, řádkový
3. Tři zlomky ČVS; LDR, LHR, zlomek středové části
4. **Pěší bojovníci - var. XI**; tři (?) postavy kráčející vlevo, praporečník v čele skupiny nese korouhev se znamením kalicha; doch. LDR s nohama bojovníků, LHR s korouhví se znamením kalicha a zlomek s prošívanou suknicí
5. Jednostranně zaoblená
6. Režná
7. -
8. -
9. Mv 86 mm, Mš 143 mm - Mv 88 mm, Mš 70 mm - Mv 48 mm, Mš 32 mm
10. -
11. 15. stol.
12. Národní muzeum v Praze, inv.č. 2663
13. Radoměský 1962, s. 10; Kouba 1966, s. 27, obr. 9
14. -

25

1. Kladno (?)
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS; pravá část
4. **Pěší bojovníci - var. XII**; postavy kráčející vpravo, zadní bojovník vyzbrojen halapartnou, doch. postava zadního bojovníka a část postavy předního bojovníka bez hlavy
5. Hranolová
6. Režná
7. -
8. -
9. V 135 mm, Mš 109 mm
10. -
11. 15. stol.
12. Sládečkově vlastivědné muzeum v Kladně, bez č.
13. Kouba 1966, s. 28, obr. 11
14. Obrázek převzat z Kouba 1966, s. 30, obr. 11

26

1. Tábor, staré sbírkové fondy HM
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS, rek; LHR a levá středová část
4. **Pěší bojovníci - var. XIII**; postavy kráčející vpravo, bojovník u levého okraje s cepem, druhý bojovník se samostřilem, třetí bojovník se zbraní nejasného charakteru, přilby bojovníků zdobeny jednoduchým pérem; doch. horní dvě třetiny postav
5. Zaoblená
6. Režná
7. -
8. -
9. Mv 153 mm, Mš 105 mm
10. Tmavě šedá
11. 15. stol.
12. Husitské muzeum v Táboře, inv.č. T 5
13. Krajíc 2005, s. 143-144, obr. 248
14. Obrázek převzat z Krajíc 2005, s. 144, obr. 248

27

1. Tábor, staré sbírkové fondy HM
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS; LDR
4. **Pěší bojovníci - var. XIII**; postavy kráčející vpravo, bojovník u levého okraje s cepem, druhý bojovník se samostřilem, třetí bojovník se zbraní nejasného charakteru, přilby bojovníků zdobeny jednoduchým pérem; doch. dolní poloviny těl zadních postav
5. Jednostranně zaoblená
6. Režná, původně přetřeno okrem nebo slídou
7. -
8. -
9. Mv 102 mm, Mš 111 mm
10. Cihlově červená
11. 15. stol.
12. Husitské muzeum v Táboře, inv.č. T 343
13. Krajíc 2005, s. 143-144, obr. 249
14. Obrázek převzat z Krajíc 2005, s. 145, obr. 249

28

1. Tábor, staré sbírkové fondy HM
2. Komorový, základní, rohový
3. Zlomek ČVS; LHR
4. **Pěší bojovníci - var. XIII**; postavy kráčející vpravo, bojovník u levého okraje s cepem, druhý bojovník se samostřílem, třetí bojovník se zbraní nejasného charakteru, přilby bojovníků zdobeny jednoduchým pérem; doch. hlava bojovníka s cepem
5. Zaoblená
6. Režná
7. -
8. -
9. -
10. -
11. 15. stol.
12. Husitské muzeum v Táboře, inv.č. T 391
13. Krajíc 2005, s. 144
- 14.

29

1. Tábor, staré sbírkové fondy HM
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS; LHR
4. **Pěší bojovníci - var. XIII**; postavy kráčející vpravo, bojovník u levého okraje s cepem, druhý bojovník se samostřílem, třetí bojovník se zbraní nejasného charakteru, přilby bojovníků zdobeny jednoduchým pérem; doch. hlava bojovníka s cepem
5. Zaoblená
6. Režná
7. -
8. -
9. -
10. -
11. 15. stol.
12. Husitské muzeum v Táboře, inv.č. T 393
13. Krajíc 2005, s. 144
- 14.

30

1. Tábor, staré sbírkové fondy HM
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS; LHR
4. **Pěší bojovníci - var. XIII**; postavy kráčející vpravo, bojovník u levého okraje s cepem, druhý bojovník se samostřílem, třetí bojovník se zbraní nejasného charakteru, přilby bojovníků zdobeny jednoduchým pérem; doch. hlava bojovníka s cepem
5. Zaoblená
6. Režná
7. -
8. -
9. -
10. -
11. 15. stol.
12. Husitské muzeum v Táboře, inv.č. T 177
13. Krajíc 2005, s. 144
- 14.

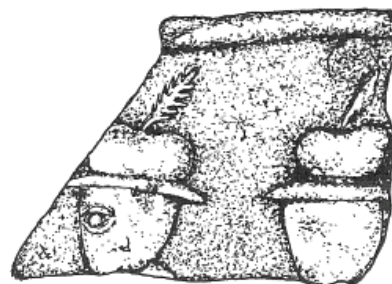
31

1. Tábor, staré sbírkové fondy HM
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS; horní středová část s OL
4. **Pěší bojovníci - var. XIII**; postavy kráčejí vpravo, bojovník u levého okraje s cepem, druhý bojovník se samostřilem, třetí bojovník se zbraní nejasného charakteru, přilby bojovníků zdobeny jednoduchým pérem; doch. hlava s částí samostřilu druhé postavy a část hlavy se zbraní třetího bojovníka
5. Zaoblená
6. Režná, původně přetřeno slídou
7. -
8. -
9. Mv 85 mm, Mš 85 mm
10. Cihlově červená a šedá
11. 15. stol.
12. Husitské muzeum v Táboře, inv.č. T 401
13. Krajíc 2005, s. 143-144, obr. 248
14. Obrázek převzat z Krajíc 2005, s. 144, obr. 248

32

1. Tábor, staré sbírkové fondy HM
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS; horní středová část s OL
4. **Pěší bojovníci - var. XIV**; postavy kráčejí vpravo, přilby bojovníků zdobeny jednoduchým pérem; doch. hlavy dvou bojovníků
5. Zaoblená
6. Režná
7. -
8. -
9. Mv 85 mm, Mš 66 mm
10. Šedočerná
11. 15. stol.
12. Husitské muzeum v Táboře, inv.č. T 394
13. Krajíc 2005, s. 144-145, obr. 250
14. Obrázek převzat z Krajíc 2005, s. 145, obr. 250

33

1. Tábor, staré sbírkové fondy HM
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS; pravá středová část s OL
4. **Pěší bojovníci - var. XV**; doch. postava bojovníka s korouhví, kráčejího vpravo
5. S náznakem hranění
6. Režná
7. Stopy očazení
8. -
9. Mv 70 mm, Mš 76 mm
10. Šedohnědá, původně cihlově červená
11. 15. stol.
12. Husitské muzeum v Táboře, inv.č. T 178
13. Krajíc 2005, s. 144-145, obr. 251
14. Obrázek převzat z Krajíc 2005, s. 145, obr. 251

34

1. Praha 1, nám. Republiky čp. 1078/II; výzkum společnosti Archaia, o.s., r. 2003-2006
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS., rek.; horní středová část
4. **Pěší bojovníci - var. XVI**; doch. část hlavy a levá ruka ohnutá v lokti vzhůru
5. -
6. Režná
7. Stopy očazení (?)
8. -
9. Mv 68 mm, Mš 52 mm
10. Šedě okrová; šedě hnědá
11. 2. pol. 15. stol.
12. Depozitář společnosti Archaia Praha, o.p.s., č. výzkumu 1/2003, č. kontextu V 20 046
13. -
14. Foto J. Žegklitz

35

1. Praha 1, nám. Republiky čp. 1078/II; výzkum společnosti Archaia, o.s., r. 2003-2006
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS., rek.; horní středová část
4. **Pěší bojovníci - var. XVII**; doch. horní část postavy bojovníka a část kuše
5. -
6. Režná
7. Stopy očazení (?)
8. -
9. Mv 71 mm, Mš 53 mm
10. Šedě okrová; šedě hnědá
11. 2. pol. 15. stol.
12. Depozitář společnosti Archaia Praha, o.p.s., č. výzkumu 1/2003, č. kontextu V 21 011
13. -
14. Foto J. Žegklitz

36

1. Týřov hrad
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS; PHR
4. **Pěší bojovníci - var. XVIII**; doch. hlava bojovníka v železném klobouku
5. -
6. Režná
7. -
8. -
9. Mv 62 mm, Mš 60 mm
10. -
11. 15. stol.
12. Kabinet školy ve Skryjích
13. Kouba 1966, s. 32; Durdik 1976, tab. 20, obr. 81
14. Obrázek převzat z Durdik 1976, tab. 20, obr. 81

37

1. Praha (?), původní lokalita není přesně známa
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS; rek.; středová část
4. **Pěší bojovníci - var. XIX**; doch. hlava bojovníka
5. -
6. Režná
7. -
8. VO patrně oválný, OVO oble vodorovně seříznutý
9. -
10. Tmavý okr
11. Pol. 15. stol.
12. Muzeum hl. města Prahy, inv.č. 9795
13. Richterová 1982, s. 46, č.kat. 294
14. Obr. rek. sestavenou ze zlomků z různých exemplářů, doplněno; Obrázek převzat z Richterová 1982, tab. 55, obr. 3

38

1. Praha (?), původní lokalita není přesně známa
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS; LDR
4. **Pěší bojovníci**; první bojovník až na okraji ČVS a obvodové lišty, postavy vyšší, reliéf přechází v OL
5. Jednostranně zaoblená (?)
6. Režná
7. Silné očazení
8. VO patrně oválný, OVO oble vodorovně seříznutý
9. Mv 120 mm
10. Světlý okr
11. Pol. 15. stol.
12. Muzeum hl. města Prahy, inv.č. 89 105
13. Richterová 1982, s. 45, č.kat. 291
14. -

39

1. Chrudim, Všehrdovo nám. čp. 46/1, „při stavbě v roce 1859“
2. Komorový, základní, rohový, symetrický
3. Kompletní
4. Vlevo: **Pěší bojovníci - var. XX**; postava bojovníka s halapartnou, na klobouku dvě péra
Vpravo: **Kněz držící v rukou kalich**,
5. Jednostranně zaoblená, nárožní lišta s šikmými žlábkami naznačeným pravotočivým tordováním
6. Obdélná, rezná
7. Očazení
8. Čtvrtválcová, oválný vyhřívací otvor
9. V 217 mm, Š 112 mm (každá ČVS), Hl 92 mm
10. Hnědá
11. 2. pol. 15. stol. - 1. pol. 16. stol.
12. Regionální muzeum v Chrudimi, inv.č. A4612
13. Lüssner 1860, s. 90; Frolík 2003 s. 48-49, č.kat. 70
14. -

40

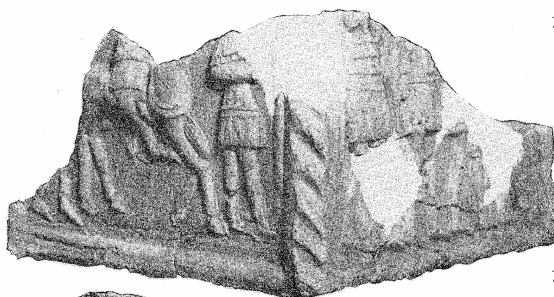
1. Chrudim, Všehrdovo nám. čp. 46/1, „presidium krajského soudu 14. VII. 1913“
2. Komorový, základní, rohový, symetrický
3. ČVS s částí komory; horní část pravé stěny a horní dvě třetiny levé stěny odlomeny
4. Vlevo: **Pěší bojovníci - var. XX**; doch. dolní končetiny bojovníka
Vpravo: **Kněz držící v rukou kalich**,
5. Jednostranně zaoblená
6. Obdélná, zelená glazura na bílé engobě
7. Očazení
8. Čtvrtválcová, oválný vyhřívací otvor
9. Mv 120 mm, Š 110 mm (každá ČVS), Hl 102 mm
10. Zelená; červeně hnědá
11. 2. pol. 15. stol. - 1. pol. 16. stol.
12. Regionální muzeum v Chrudimi, inv.č. A4605
13. Frolík 2003 s. 49, č.kat. 70
14. -

1. Praha (?), původní lokalita není přesně známa
2. Komorový, základní, rohový
3. Zlomek ČVS s částí komory; horní části obou reliéfů odraženy, částečně doplněno
4. Vpravo: **Jan Žižka na koni jedoucí vlevo, před ním pěší bojovník s korouhví se znamením kalicha a vzadu cepník**; doch. spodní část předního bojovníka s korouhví, spodní část těla Jana Žižky s koněm a část dolních končetin třetího bojovníka.
Vlevo: **Pěší bojovníci**; čtyři postavy kráčející vlevo, doch. spodní části postav
5. Jednostranně zaoblená, nárožní lišta s šikmými žlábkami naznačeným pravotočivým tordováním
6. Režná
7. Silné očazení, stopy příčného prstování
8. Čtvrtválcová, napojení ČVS a komory pomocí vtlačené pásky, podélně rozmáznuté
9. Mš 195 mm u obou reliéfů
10. Tmavý okr
11. Pol. 15. stol.
12. Muzeum hl. města Prahy, inv.č. 89 013
13. Richterová 1982, s. 45-46, č.kat. 293, tab. 55, obr. 7 a, b, c
14. Obrázek převzat z Richterová 1982, tab. 55, obr. 7 a, b, c;
v případě husitského vojevůdce shodná varianta II - č.kat. 55 a 56,
v případě pěších bojovníků shodná varianta V - č.kat. 10

7a

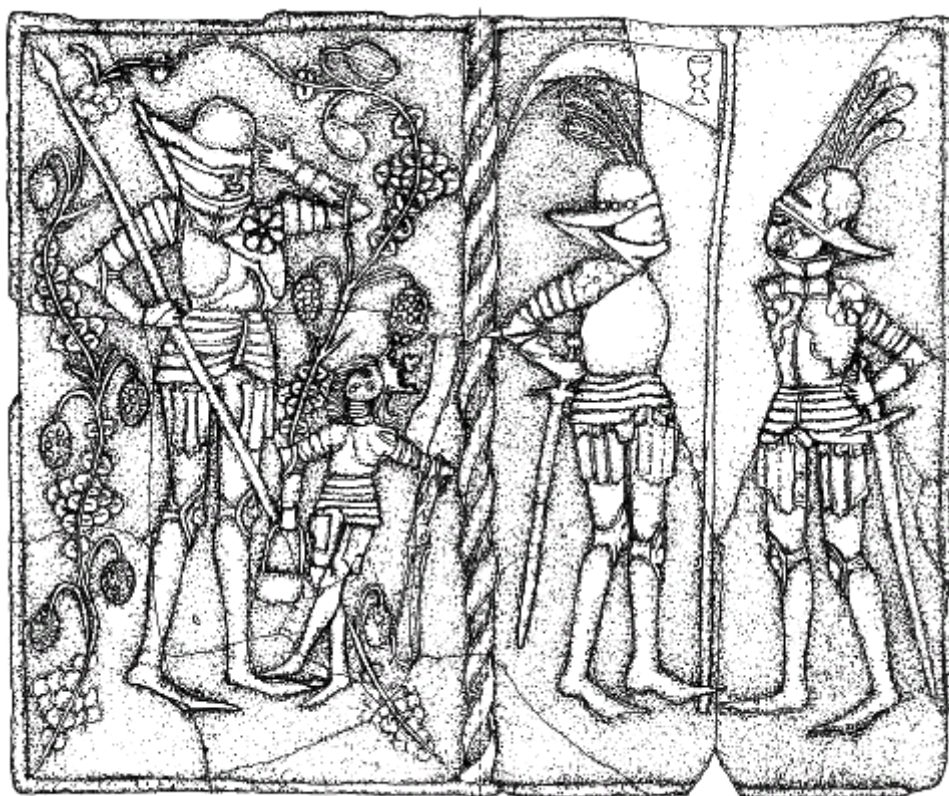
7b

7c

1. Tábor - sady (dar J. Procházky z r. 1905), staré sbírkové fondy HM
2. Komorový, základní, rohový, symetrický
3. Zlomky ČVS s částí komory, rek; téměř celý bez středové části a horní středové části s OL
4. Vlevo: **Pěší bojovníci - var. XXI**; dvojice proti sobě stojících ozbrojenců s husitským praporem, přilby bojovníků zdobeny třemi péry; doch. postavy bojovníků bez rukou ve středové části, dále dolní část korouhve a cíp praporce
Vpravo: **David a Goliáš**
5. Jednostranně zaoblená, nárožní lišta s pravotočivým tordováním
6. Obdélná, velký formát, rezná
7. Očazení
8. -
9. V 235 mm, Š 390 mm
10. Hnědá
11. 2. pol. 15. stol. - 1. pol. 16. stol.
12. Husitské muzeum v Táboře, inv.č. T 193
13. Krajíc 2005, s. 22 a 146, obr. 24
14. Obrázek převzat z Krajíc 2005, s. 22, obr. 24 (Analogie z Táborska ve starých sbírkových fondech HM - T 195, T 196, T 197)

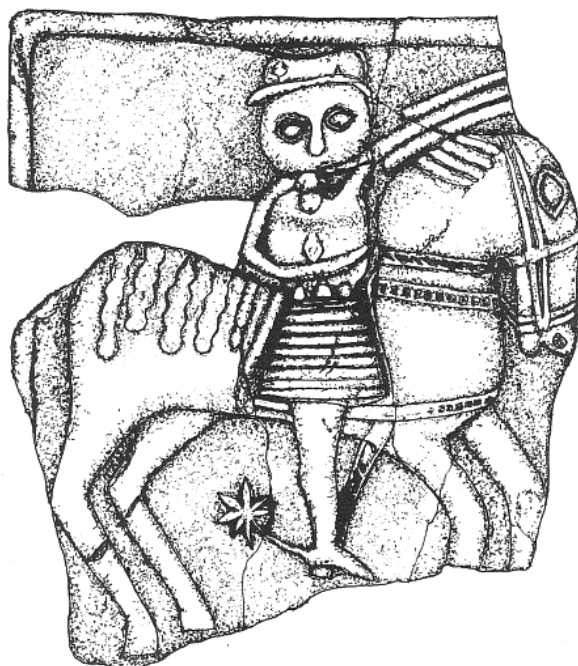

1. Bělá pod Bezdězem, „Zlomky byly nalezeny na staveništi bývalé Pštrossovy továrny v Bělé pod Bezdězem; protože dříve v těchto místech byla navážka, jde zřejmě o uložení druhotné.“
2. Komorový, základní, řádkový
3. Dva zlomky ČVS; pravá polovina ČVS a LDR
4. **Pěší bojovníci - var. XXII**; tři postavy kráčející vlevo, první se štítem, druhá s taseným mečem a husou u pasu, třetí postavou je cepník opásaný mečem, na hlavě mají kuželovité železné klobouky, na nohou vysoké boty s manžetou; doch. dolní třetina postav předních bojovníků na jednom zlomku, na druhém pak pravá ruka s mečem, zadní část hlavy s kloboukem a husa u pasu prostředního bojovníka a celá postava bojovníka zadního
5. Hranolová
6. Režná
7. Očazení
8. -
9. V 185 mm, Mš 98 mm; Mv 78 mm, Mš 100 mm
10. Světlá slabě růžově béžová
11. 15. stol.
12. Expozice muzea v Bělé pod Bezdězem, bez. č.
13. Kouba 1966, s. 32; Smetánka 1969, s. 253; Hazlbauer 1998, s. 208
14. Zlomky jsou nespojitě, není tedy jisté, zda náleží k totožnému námětu

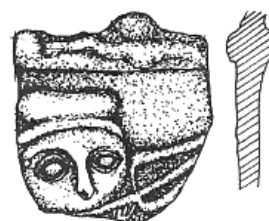
44

1. Tábor, staré sbírkové fondy HM
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS, rek.; LHR a středová část
4. **Husitský bojovník na koni**; jezdec na koni jedoucí vlevo, hluboce posazený do sedla, vlevo od jezdcovy brady je vykreslena šikmo nahoru směřující střelná zbraň nejasného charakteru; doch. tělo koně bez části předních končetin a postava bojovníka s částí zbraně
5. Jednostranně zaoblená
6. Režná
7. -
8. -
9. Mv 178 mm, Mš 195 mm
10. Šedá
11. 15. stol.
12. Husitské muzeum v Táboře, inv.č. 6667
13. Krajíc 2005, s. 143, obr. 246
14. Obrázek převzat z Krajíc 2005, s. 143, obr. 246

45

1. Tábor, staré sbírkové fondy HM
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS; horní středová část s OL
4. **Husitský bojovník na koni**; jezdec na koni jedoucí vlevo, hluboce posazený do sedla, vlevo od jezdcovy brady je vykreslena šikmo nahoru směřující střelná zbraň nejasného charakteru; doch. hlava jezdce a část zbraně
5. Jednostranně zaoblená
6. Režná
7. -
8. -
9. Mv 178 mm, Mš 195 mm
10. Šedá
11. 15. stol.
12. Husitské muzeum v Táboře, inv.č. T 287
13. Krajíc 2005, s. 143, obr. 247
14. Obrázek převzat z Krajíc 2005, s. 143, obr. 247

46

1. Praha (?), původní lokalita není přesně známa
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS s částí komory, rek.; střed je doplněn a domodelován
4. **Husitský vozataj a bojovník na voze jedoucí vlevo . var. I;** vozataj s dvojspřežím, v ruce bič, bojovník na voze s cepem, vlevo strom; doch. téměř celý bez části s hlavou vozataje a bičem
5. Jednostranně zaoblená
6. Režná
7. Silné očazení
8. -
9. V 186 mm, Š 185 mm
10. Světlá cihlová
11. Pol. 15. stol.
12. Muzeum hl. města Prahy, inv.č. 9782
13. Kouba 1966, s. 31, obr. 18; Franz 1969, obr.č. 81; Richterová 1982, s. 44, č.kat. 279, tab. 55, obr. 1
14. Obrázek převzat z Richterová 1982, tab. 55, obr. 1

47

1. Praha (?), původní lokalita není přesně známa
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS s částí komory; pravá středová část
4. **Husitský vozataj a bojovník na voze jedoucí vlevo - var. I;** doch. hlava a končetiny bojovníka s částí vozu
5. Jednostranně zaoblená
6. Režná
7. Očazení
8. -
9. Mv 164 mm
10. Střední okr, na komoře tmavší; cihlová
11. Pol. 15. stol.
12. Muzeum hl. města Prahy, inv.č. 89 044
13. Richterová 1982, s. 45, č.kat. 280
14. -

48

1. Praha (?), původní lokalita není přesně známa
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS s částí komory; LHR
4. **Husitský vozataj a bojovník na voze jedoucí vlevo - var. I**; doch. koruna stromu
5. Jednostranně zaoblená
6. Režná
7. Očazení
8. Kuželovitá, VO patrně oválný, OVO nepravidelně přehnutý, místy přehnutý
9. Mhl. 101 mm
10. Tmavý okr
11. Pol. 15. stol.
12. Muzeum hl. města Prahy, inv.č. 89 043
13. Richterová 1982, s. 45, č.kat. 281
14. -

49

1. Praha (?), původní lokalita není přesně známa
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS; středová část
4. **Husitský vozataj a bojovník na voze jedoucí vlevo - var. I**; doch. dolní část postavy a kolo vozu
5. -
6. Režná
7. Očazení
8. -
9. Mv 112 mm
10. Tmavý okr; růžová s šedou uprostřed
11. Pol. 15. stol.
12. Muzeum hl. města Prahy, inv.č. 89 045
13. Richterová 1982, s. 45, č.kat. 282
14. -

50

1. Praha, Malá Strana, Karmelitská ulice, čp. 529
2. Komorový, základní, řádkový
3. ČVS
4. **Husitský vozataj a bojovník na voze jedoucí vlevo - var. I;** vozataj s dvojspřezím, v ruce bič, bojovník na voze s cepem, vlevo strom
5. Jednostranně zaoblená
6. Režná
7. Silné očazení
8. -
9. V 186 mm, Š 185 mm
10. Světle cihlová
11. Pol. 15. stol.
12. Národní muzeum v Praze
13. Kouba 1966, s. 31; Štiková 1958, s. 30
14. -

51

1. V Národním muzeu zapsáno před r. 1900
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS; středová část a dolní okraj
4. **Husitský vozataj a bojovník na voze jedoucí vlevo-var. I;** doch. postava bojovníka na voze s částí vozu
5. Jednostranně zaoblená
6. Režná
7. -
8. -
9. Mv 165 mm, Mš 80 mm, Mhl 11 mm
10. Tmavě hnědý přetah; okrová
11. 15. stol.
12. Národní muzeum v Praze, inv.č. 2593
13. Matějka 1898, s. 259-260, obr. bez č. na s. 261-262; Kouba 1966, s. 31; Brych 2004, s. 124, č.kat. 276
14. Obrázek převzat z Brych 2004, s. 124

52

1. Psáře u Vlašimě, „nal. na místě býv. hradu Psáře na panství Kácovském 3-4 stopy pod zemí, dar sl. ředitelství statků Jeho Veličenstva císaře Ferdinanda 1. r. 1863“
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS; LDR
4. **Husitský vozataj s dvojspřezím - var. II;** doch. postava bojovníka bez hlavy a dvojspřezí
5. Jednostranně zaoblená
6. Režná
7. Silné očazení
8. -
9. Mv 105 mm, Mš 81 mm, Mhl 35 mm
10. Světlá béžová zašedlá; béžová
11. 15. stol.
12. Národní muzeum v Praze, inv.č. H2-2682
13. Archeologické sbírky 1863, č.kat. 458; Kouba 1966, s. 32, obr. 19; Brych 2004, s. 125, č.kat. 277
14. Obrázek převzat z Brych 2004, s. 125

53

1. Lipnice nad Sázavou, „dar. ing. Frič, Čáslav“
r. 1950
2. Komorový, základní, řádkový
3. ČVS s částí komory, rek.; drobné sádrové doplňky
4. **Jan Žižka na koni jedoucí vlevo, před ním pěší bojovník s korouhví se znamením kalicha a kříže**
(var. I)
5. Jednostranně zaoblená
6. Režná
7. Otisk dřívka po proražení nedochovaného levého ZO
8. Dochován zlomek pláště s malým čtverhranným ZO vpravo, původně též vlevo
9. V 192 mm, Š 193 mm, Mhl 45 mm
10. Tmavší okrová; okrová
11. Pol. 15. stol.
12. Národní muzeum v Praze, inv.č. H2-63884
13. Kouba 1966, s. 29, obr. 12; Franz 1969, obr. 80; Hazlbauer 1998, s. 206 obr. 1; Brych 2004, s. 125, č.kat. 279
14. Obrázek převzat z Brych 2004, s. 125

54

1. Lipnice
2. Komorový, základní, řádkový
3. ČVS
4. **Jan Žižka na koni jedoucí vlevo, před ním pěší bojovník s korouhví se znamením kalicha a kříže** (var. I)
5. Jednostranně zaoblená
6. Režná
7. -
8. -
9. V 193 mm, Š 192 mm
10. Tmavší okrová; okrová
11. Pol. 15. stol.
12. Hrad Lipnice, inv.č. K 128
13. Kouba 1966, s. 29
14. -

55

1. Praha, Staré Město, Dlouhá tř., dar z r. 1935
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS, rek.; v horní středové části doplněno, okrajová lišta v levé části ČVS chybí, komora též částečně doplněna
4. **Jan Žižka na koni jedoucí vlevo, před ním pěší bojovník s korouhví se znamením kalicha a vzadu cepník (var. II)**
5. Jednostranně zaoblená
6. Režná
7. Očazení, otisk dřívka po proražení ZO
8. Kuželovitá, nízká, VO téměř čtvercový se zaoblenými rohy, OVO okružní zaoblené, po obou stranách malé, čtverhranné ZO
9. V 190 mm, Š 176 mm, Hl 80 mm
10. Hnědošedá; hnědošedá
11. Pol. 15. stol.
12. Národní muzeum v Praze, inv.č. H2-17524
13. Husitské revoluční hnutí 1953, s. 66, obr. 23; Středověká keramika 1963, obr. 21; Kouba 1966, s. 29, obr. 14; Brych -Stehliková-Žegklitz 1989, č.kat. 78; Brych 2004, s. 123, č.kat. 278
14. Obrázek převzat z Brych 2004, s. 125

56

1. Praha, Staré Město, Staroměstská radnice, „v zásypu pod svatební síní“
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS; PDR a pravá středová část odražena a ploše doplněna
4. **Jan Žižka na koni jedoucí vlevo, před ním pěší bojovník s korouhví se znamením kalicha a vzadu cepník (var. II);** doch. levá část s praporečnick a Janem Žižkou na koni, koni chybí části zadních končetin
5. Jednostranně zaoblená
6. Režná
7. -
8. Kuželovitá, nízká, VO kruhový, OVO se zaobleným okružím
9. V 181 mm, Š 182 mm
10. Světlý okr
11. Pol. 15. stol.
12. Muzeum hl. města Prahy, inv.č. D 4876
13. Kouba 1966, s. 29; Richterová 1982, s. 45, č.kat. 292, tab. 55, obr. 2
14. Obrázek převzat z Richterová 1982, tab. 55, obr. 2

1. Litoměřice, Jezuitská ul., dům čp. 6, v zadním traktu 1. patra, pod podlahou v zásypu nad valenou klenbou přízemí, uložen „jakoby záměrně pietním způsobem, obrazem dolů“
2. Komerový, základní, řádkový
3. ČVS s částí komory; asi polovina komory odražena, malá část PDR a zbytek komory doplněno
4. **Jan Žižka na koni jedoucí vpravo, před ním pěší bojovník s korouhví se znamením kalicha s hostií a vzadu pravděpodobně střelec z kuše (var. III);** zadní postava bojovníka přerušena okrajovou lištou
5. Jednostranně zaoblená
6. Režná
7. Očazení, náznak prstové spirály
8. Kuželovitá, VO kruhový, OVO okružní zaoblené, ZO po obou stranách malé, čtverhranné
9. V 186 mm, Š 195 mm, Hl 88 mm
10. Světlá okrově hnědá; světlý okr
11. Pol. 15. stol.
12. Oblastní muzeum v Litoměřicích, inv.č. H6400; umístěn ve stálé expozici muzea
13. Votoček, O. 1960, s. 165-166, obr. 170; Kouba 1966, s. 29, obr. 15
14. -

58

1. Hrad Ostrý u Vilemína; v sutinách hradu, „nalezl jej v červnu 1957 žák velemínské školy Křenčík z Března a prostřednictvím svého učitele s. Šimra odevzdal příslušnému Okresnímu muzeu v Lovosicích“
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS; PDR
4. **Jan Žižka na koni jedoucí vpravo, před ním pěší bojovník s korouhví se znamením kalicha s hostíí a vzadu pravděpodobně střelec z kuše (var. III);** doch. postava předního zbrojnoše bez hlavy a část hlavy předních nohou koně
5. -
6. Režná
7. -
8. -
9. -
10. -
11. Pol. 15. stol.
12. Muzeum v Lovosicích zrušeno v r. 1960, sbírka přesunuta do Oblastního muzea v Litoměřicích, exemplář zde uložen pod inv.č. H 6419, sbírka v současné době veřejnosti nepřístupná
13. Votoček, O. 1960, s. 165-166, obr. 170; Kouba 1966, s. 29, 31
14. Shodná varianta jako č.kat. 16

59

1. Lipnice
2. Komorový, základní, řádkový
3. ČVS
4. **Jan Žižka na koni jedoucí vpravo, před ním pěší bojovník s korouhví se znamením kalicha a kříže (var. IV);** na této variantě je Žižka na koni umístěn více ke středu a pěší bojovník drží žerd' korouhve více u těla
5. Jednostranně zaoblená
6. Režná
7. -
8. -
9. V 200 mm, Š 198 mm
10. -
11. 15. stol.
12. Národní muzeum v Praze, inv.č. H2-63881
13. Kouba 1966, s. 29, obr. 13
14. -

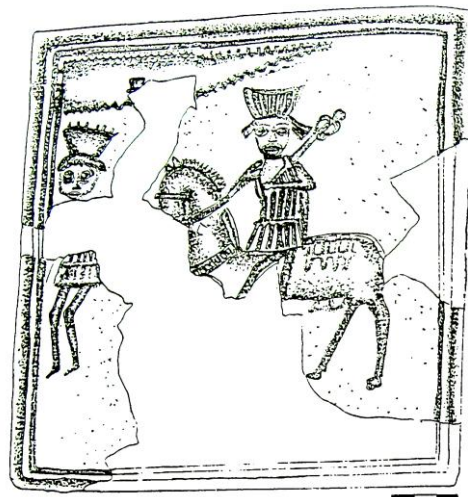
60

1. Praha 1, Staré Město, nám. Curieových, „výkop pro nerealiz. stavbu ústř. budovy Práv. fak. r. 1925“
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS; PHR
4. **Jan Žižka (?) na koni jedoucí vlevo (var. V);** doch. zlomek trupu a šíje koně a postava jezdce s palcátem v ruce a mečem u pasu, nahoře cíp korouhve nesené praporečnickem
5. Jednostranně zaoblená
6. Režná
7. Silné očazení
8. Nezachována, nálepy hnědošedé kamnářské hlíny na zlomku pláště
9. Mv 140 mm, Mš 115 mm, Mhl 50 mm
10. Běžová; světlá žlutá
11. Pol. 15. stol.
12. Národní muzeum v Praze, inv.č. H2-62626
13. Brych 2004, s. 125, č.kat. 280
14. Obrázek převzat z Brych 2004, s. 125

61

1. Dambořice, Nová ul. čp. 31, výzkum H. Landsfelda v 60. letech 20. stol.
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS, rek.
4. **Jan Žižka (?) na koni jedoucí vlevo, před ním pěší bojovník s korouhví se znamením kalicha (var. VI);**
5. Složená, stupňovitá se dvěma vývalky
6. Režná
7. Očazení
8. -
9. V 235 (?) mm, Š 220 (?) mm; rozměry určeny dle rekonstrukce z několika vzájemně se překrývajících zlomků téhož motivu
10. Okrově hnědá
11. Poč. 16. stol.
12. Masarykovo muzeum v Hodoníně, pobočka Kyjov
13. Kouba 1966, s. 31, obr. 17; Landsfeld 1974, s. 87; Menoušková, D. 2007, s. 183-220
14. V muzeu uloženo 13-16 zlomků, otisků z jedné matrice; obrázek je rámcovou rekonstrukcí z několika vzájemně se překrývajících zlomků; převzato z Menoušková 2007 s. 198, obr. 16

62

1. Rakovník, parcela domu čp. 110, výzkum Muzem T. G. M. Rakovník, r. 2005 (v zásypu studny z nasucho kladených kamenů)
2. Komorový, základní, řádkový
3. ČVS s částí komory; část OVO odražena
4. **Jan Žižka na koni jedoucí vlevo, před ním pěší bojovník s korouhví (var. VII)**
5. -
6. Režná
7. -
8. OVO s kruhovou manžetou, ZO kruhový
9. V 192 mm, Š 185 mm, Hl 80 mm
10. -
11. 15. stol.
12. Muzeum T. G. M. Rakovník
13. Blažková - Lomecká, J. 2006; Blažková - Kypta - Lomecká, J. 2007
14. Obrázek převzat z Blažková, K. - Kypta, J. - Lomecká, J. 2007, s. 39-49, obr. 2:1

63

1. Mukařov u Říčan, čp. 20
2. Kadlub (?); spíše negativní otisk kachle
3. Zlomek; střední část
4. **Jan Žižka na koni (var. VIII)**
5. -
6. Režná
7. -
8. Rámová
9. Mv 125 mm, Mš 72 mm, Mhl 30 mm
10. Běžová zašedlá
11. 15. stol.
12. Národní muzeum v Praze, inv.č. H2-130136
13. Radoměřský 1964; Kouba 1966, s. 31, obr. 16; Brych 2004, s. 215, č.kat. 575
14. Obrázek převzat z Brych 2004, s. 215

64

1. Svádov hrad
2. Římsový, řádkový, nástavcový
3. ČS; doch. téměř celá ČS, v horní části drobně odražen
4. **Sv. Václav s kalichem na praporci**
5. -
6. Režná
7. -
8. -
9. Mv 182 mm, Š 155 mm
10. Červeně okrová
11. 15. stol.
12. Muzeum města Ústí nad Labem, bez č.
13. Smetánka 1969, s. 261, obr. 7:6 ; Hazlbauer 1998, s. 216
14. Obr. převzat z Smetánka 1969, s. 239, obr. 7:6

65

1. Ústí nad Labem, výzkum Muzea města Ústí nad Labem - OC Forum, r. 2008-2009
2. Římsový, řádkový, nástavcový
3. Zlomek ČS; doch. horní polovina ČS, v horní části drobně odražen
4. **Sv. Václav s kalichem na praporci**; doch. horní část postavy sv. Václava a praporec s kalichem
5. -
6. Režná
7. -
8. -
9. Mv 90 mm, Š 145 mm
10. Šedě hnědá; červeně hnědá
11. 15. stol.
12. Muzeum města Ústí nad Labem, výzkum OC Forum, Plocha1 - SK 277
13. -
14. Foto M. Kvietok

66

1. Ústí nad Labem, výzkum Muzea města Ústí nad Labem - OC Forum, r. 2008-2009
2. Římsový, řádkový, nástavcový
3. Zlomek ČS; doch. téměř celá ČS, v horní části, PDR a LDR odražen
4. **Sv. Václav s kalichem na praporci**; doch. postava sv. Václava bez části dolních končetin a praporec s kalichem
5. -
6. Režná
7. -
8. -
9. Mv 180 mm, Š 142 mm
10. Červeně hnědá
11. 15. stol.
12. Muzeum města Ústí nad Labem, výzkum OC Forum, Plocha1 - SK 143
13. -
14. Foto M. Kvietok

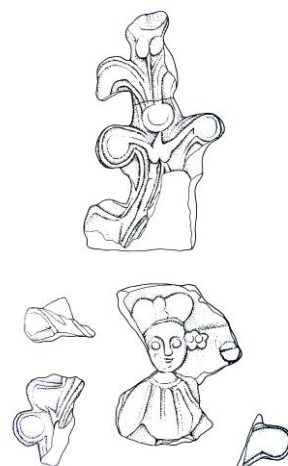
67

1. Ústí nad Labem, výzkum Muzea města Ústí nad Labem - OC Forum, r. 2008-2009
2. Římsový, řádkový, nástavcový
3. Zlomek ČS; doch. horní polovina ČS, v horní části drobně odražen
4. **Sv. Václav s kalichem na praporci**; doch. horní část postavy sv. Václava a praporec s kalichem
5. -
6. Režná
7. -
8. -
9. Mv 90 mm, Š 145 mm
10. Červeně okrová; červeně hnědá
11. 15. stol.
12. Muzeum města Ústí nad Labem, výzkum OC Forum, Plocha1 - SK 143
13. Smetánka 1969, s. 261, obr. 7:6 ; Hazlbauer 1998, s. 216
14. Foto M. Kvietok

68

1. Padov (?), přesné místo nálezu není známo
2. Římsový, řádkový, nástavcový
3. Zlomky ČVS
4. **Sv. Václav s kalichem na praporci - var. II;**
doch. horní část postavy a část praporce s kalichem
5. -
6. Režná
7. -
8. -
9. -
10. -
11. 15. stol.
12. Městské muzeum A. Sovy, přír. č. 15/2005
13. Fröhlich - Simota 2005
14. Obr. převzat z Fröhlich - Simota 2005, s. 222, obr. 2

69

1. Orlík hrad
2. Komorový, základní, řádkový
3. ČVS
4. **Sv. Václav s kalichem na praporci - var. III**
5. -
6. Režná
7. -
8. -
9. -
10. -
11. 15. stol.
12. Orlík hrad
13. Hazlbauer 1998, s. 216; Pavlík - Vitanovský 2006, č.kat. 318, obr. s. 219
14. Shodný motiv též Lipnice hrad a Pelhřimov, obr. převzat z Pavlík - Vitanovský 2006, s. 219

1. Sion hrad
2. Komorový, základní, řádkový
3. Dva zlomky ČVS; doch. téměř celá ČVS bez levé dolní středové části
4. **Andělé s kalichem a erbem Jana Roháče z Dubé** ; dva andělé v pokleku nesoucí kalich, postavení proti sobě, kalich nadměrné velikosti, nad kalichem umístěna hostie, dole erb Jana Roháče z Dubé z rodu Benešoviců; doch. téměř celá ČVS bez dolní části postavy anděla a části erbu
5. Hranolová
6. Režná
7. Očazení, stopy prstování
8. -
9. V 214 mm, Š 195 mm
10. Světlá okrově hnědá
11. Mezi lety 1426 - 1437
12. České muzeum stříbra v Kutné Hoře, inv.č. 4978 a 4979
13. Janská 1963, s. 220, 224-247; Hazlbauer 1998, s. 214
14. V expozici Českého muzea stříbra v Kutné Hoře se nachází exemplář se shodným námětem. Při výzkumu Evy Janské v 60. letech 20. stol. byly nalezeny ještě dva zlomky s tímto námětem, v současné době jsou však nezvěstné.

71

1. Lichnice hrad
2. Komorový, základní, řádkový
3. Kompletní, rek.
4. **Anděl s kalichem**; postava anděla v přepásané řasnaté suknici, s široce rozepjatými křídly, držící u prsou kalich nevelkých rozměrů
5. Jednostranně zaoblená
6. Režná
7. Očazení, stopy prstování
8. -
9. V 205 mm, Š 210 mm
10. Světlá okrová
11. 15. stol.
12. Městské muzeum Čáslav, inv.č. K 52
13. Frolík 2003 s. 48
14. -

72

1. Původní lokalita není známa
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS; LHR
4. **Anděl s kalichem**; postava anděla v přepásané řasnaté suknici, s široce rozepjatými křídly, držící u prsou kalich nevelkých rozměrů; doch. horní část levého křídla
5. Jednostranně zaoblená
6. Režná, výrazný slídnatý přetah
7. Očazení, stopy prstování
8. -
9. Mv 90 mm, Mš 100 mm
10. Světlá šedě okrová
11. 15. stol.
12. Regionální muzeum v Chrudimi, inv.č. A4310
13. Frolík 2003 s. 47, č.kat. 68
14. Obr. poskytlo Regionální muzeum v Chrudimi

73

1. Původní lokalita není známa
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS; středová část
4. **Anděl s kalichem**; postava anděla v přepásané řasnaté suknici, s široce rozepjatými křídly, držící u prsou kalich nevelkých rozměrů; doch. střední část těla anděla s kalichem
5. -
6. Režná, výrazný slídnatý přetah
7. Očazení, stopy prstování
8. -
9. Mv 105 mm, Mš 89 mm
10. Světlá okrová
11. 15. stol.
12. Regionální muzeum v Chrudimi, inv.č. A4382
13. Frolík 2003 s. 47-48, č.kat. 68
14. Foto poskytl Regionální muzeum v Chrudimi

74

1. Původní lokalita není známa
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS, rek.; dolní třetina a LDR
4. **Anděl s kalichem**; postava anděla v přepásané řasnaté suknici, s široce rozepjatými křídly, držící u prsou kalich nevelkých rozměrů; doch. dolní třetina těla anděla a část levého křídla
5. Jednostranně zaoblená
6. Režná
7. Očazení, stopy prstování
8. -
9. Mv 117 mm, Mš 175 mm
10. Světlá šedě okrová
11. 15. stol.
12. Regionální muzeum v Chrudimi, inv.č. A4391
13. Frolík 2003 s. 48, č.kat. 68
14. Foto poskytl Regionální muzeum v Chrudimi

1. Tábor, Křižíkova ul. čp. 28, archeologický výzkum HM, r. 1996
2. Komorový, základní, řádkový
3. Kompletní, rek.; OL místy poškozena
4. **Dva andělé s kalichem - var. I**; dva andělé v pokleku nesoucí kalich, v dlouhém řasnatém přepásaném oděvu, postavení proti sobě, obličejem ze předu, tělem z boku, na hlavách křížek, kalich nadměrně velikosti, nad kalichem umístěna hostie s křížkem
5. Jednostranně zaoblená
6. Režná
7. Očazení
8. VO kruhový, OVO ovalený, ZO nepravidelně kruhový
9. V 191 mm, Š 191 mm, Hl 135 mm
10. Světlá růžově okrová
11. 2. pol. 15. stol.
12. Husitské muzeum v Táboře, inv.č. 12 205
13. Krajíc 1997, s. 61-62, obr. 37; Pavlík -Vitanovský 2004, č.kat. 356; Krajíc 2005, s. 147-148, obr. 253
14. -

1. Praha 10 - Záběhlce, ul. Záběhlická, K prádelně, parc. č. 56, 57, 58/1-4, 59; výzkum společnosti Archaia, o.s., r. 2001-2002
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS; středová část
4. **Dva andělé s kalichem - var. I**; dva andělé v pokleku nesoucí kalich, v dlouhém řasnatém přepásaném oděvu, postaveni proti sobě, obličejem ze předu, tělem z boku, na hlavách křížek, kalich nadměrně velikosti, nad kalichem umístěna hostie s křížkem; doch. kalich s hostií, ruka anděla podpírající kalich vespod, ruka a část vlasů druhého anděla přidržující kalich na levé straně
5. -
6. Režná
7. Silné očazení
8. -
9. V 91 mm, Š 49 mm
10. Okrová
11. 2. pol. 15. stol.
12. Depozitář společnosti Archaia, o.p.s., č. výzkumu 235/2000, č. kontextu A4-5-0-23
13. Ernée 2002
14. -

1. Tábor, staré sbírkové fondy HM
2. Komorový, základní, řádkový
3. Kompletní
4. **Dva andělé s kalichem - var. II**; dva andělé v pokleku nesoucí kalich, v dlouhém řasnatém přepásaném oděvu, postavení proti sobě, obličejem ze předu, tělem z boku, na hlavách křížek, křídla detailněji prokreslena, konce stuh na předloktích překříženy, kalich nadměrné velikosti, nad kalichem hostie s křížkem
5. Hraněná
6. Režná
7. Očazení
8. VO kruhový, OVO ovalený, ZO nepravidelně kruhový
9. V 186 mm, Š 190 mm, Hl 80 mm
10. Hnědá a šedě černá
11. 15. stol.
12. Husitské muzeum v Táboře, inv.č. T 158
13. Krajíc 2005, s. 22 a 148, obr. 254
14. Obrázek převzat z Krajíc 2005, s. 148, obr. 254
(Analogie z Tábořska ve starých sbírkových fondech HM - T 229, T 353, T 357)

1. Tábor, staré sbírkové fondy HM
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomky ČVS; dva silně přepálené a deformované zlomky, pravá horní rohová část
4. **Dva andělé s kalichem - var. III**; dva andělé nesoucí kalich, postavení proti sobě, na hlavách křížek, křídla vzhůru zdvižená, vyplňující zbývající plochu kachle, kalich menších rozměrů, nad kalichem umístěna hostie
5. Hraněná
6. Režná, původně slídnatý přetah
7. -
8. -
9. Mv 175 mm, Mš 185 mm
10. Černě šedá
11. 15. stol.
12. Husitské muzeum v Táboře, inv.č. T 353
13. Krajíc 2005, s. 148, obr. 255
14. -

1. Praha 1, nám. Republiky čp. 1078/II; výzkum společnosti Archaia, o.s., r. 2003-2006
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS., rek.; LHR a středová část
4. **Dva andělé s kalichem - var. IV**; dva andělé v pokleku nesoucí kalich, v dlouhém řasnatém přepásaném oděvu, postavení proti sobě, obličejem ze předu, tělem z boku, na hlavách křížek, kalich nadměrné velikosti, nad kalichem umístěna hostie s nápisem IHS a křížkem; doch. pravá postava anděla, střední část těla levého anděla a spodní část kalicha; doch. kalich a hostie s nápisem IHS a křížkem, ruce andělů, část vlasů, křížek na hlavě a horní část křídel levého anděla
5. Hranolová
6. Režná, stopy slídnatého přetahu
7. Očazení
8. -
9. Mv 121 mm, Mš 125mm
10. Světlá růžově okrová; oranžově okrová
11. 2. pol. 15. stol.
12. Depozitář společnosti Archaia Praha, o.p.s., č. výzkumu 1/2003, č. kontextu W20 081
13. -
14. -

1. Hradec Králové - město (?)
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomky ČVS.; dva zlomky, PHR a PDR se středovou částí
4. **Dva andělé s kalichem - var. IV**; dva andělé v pokleku nesoucí kalich, v dlouhém řasnatém přepásaném oděvu, postavení proti sobě, obličejem ze předu, tělem z boku, na hlavách křížek, kalich nadměrně velikosti, nad kalichem umístěna hostie s nápisem IHS a křížkem; doch. pravá postava anděla, střední část těla levého anděla a spodní část kalicha
5. Hranolová
6. Režná
7. Očazení
8. -
9. V 190 mm, Mš 160 mm
10. Světlá okrově hnědá
11. 2. pol. 15. stol.
12. Muzeum východních Čech v Hradci Králové, inv.č. 82, PHR bez č.
13. Pavlík-Vitanovský 2004, č.kat. 357
14. -

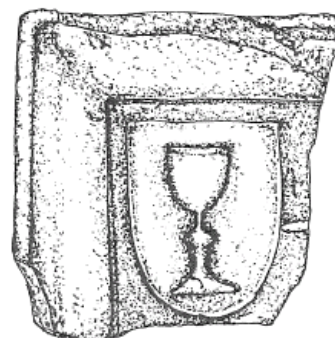
81

1. Hradec Králové - město
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS.; horní středová část, silně přepáleno, na pravé části struskovitý nálep
4. **Dva andělé s kalichem - var. IV**; dva andělé v pokleku nesoucí kalich, v dlouhém řasnatém přepásaném oděvu, postaveni proti sobě, obličejem ze předu, tělem z boku, na hlavách křížek, kalich nadměrně velikosti, nad kalichem umístěna hostie s nápisem IHS a křížkem; doch. pravá postava anděla, střední část těla levého anděla a spodní část kalicha; doch horní část kalicha s rukama andělů a hostií s nápisem IHS a křížkem
5. -
6. Režná
7. -
8. -
9. Mv 80 mm, Mš 87 mm
10. Tmavá okrově šedá; šedá
11. 2. pol. 15. stol.
12. Muzeum východních Čech v Hradci Králové, bez č.
13. Pavlík-Vitanovský 2004, č.kat. 357
14. -

82

1. Tábor, staré sbírkové fondy HM
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS; PHR
4. **Erb s husitským kalichem z rozsáhlejší reliéfní výzdoby**
5. Výrazně nahoru vytažená
6. Režná
7. Očazení
8. VO kruhový, OVO ovalený, ZO nepravidelně kruhový
9. Mv 88 mm, Mš 85 mm
10. Hnědě červená; cihlově červená
11. -
12. Husitské muzeum v Táboře, inv.č. T 5756
13. Krajíc 2005, s. 149, obr. 256
14. Obrázek převzat z Krajíc 2005, s. 149, obr. 256
(Analogie z Bechyně, výkop pro inženýrské sítě před zámek)

83

1. Rábí hrad; „nalezeno při čištění prostoru zříceniny“
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS., rek.; doch. zhruba tři čtvrtiny plochy ČVS
4. **Papežský erb s protipapežským nápisem;** papežský erb umístěn v kruhovém medailonu, gotickou minuskulou proveden nápis: „*papez.pan.pyssnych.porodil.psuotie + tuto.formu.dielal.kubice **“, v rozích čtyři navzájem odlišné rostlinné motivy
5. Složitěji profilována (pásek - výžlabek - pásek)
6. Režná
7. Očazení
8. -
9. -
10. Běžová
11. Okolo r. 1500
12. Expozice hradu Rábí
13. Veselý 1940; Durdík - Holeček 1976, s. 433-435
14. Dochováno 61 fragmentů otisků z téže matrice. Největší zachovaný celistvý fragment pokrývá zhruba tři čtvrtiny plochy ČVS.
Obr. je rekonstrukcí z několika navzájem se překrývajících zlomků, převzato z Durdík - Holeček 1976, s. 434

1. Praha - Nové město (?); ze soukromé sbírky Adalberta von Lanny; po jeho smrti, při veřejné dražbě v r. 1909, zakoupilo kachel Muzeum hl. města Prahy, ve vydaném dražebním katalogu (Sammlung 1909, 76) je uvedeno, že artefakt pochází z Norimberka a že jeho výrobcem byl salzburský mistr, označovaný jako „H-R“
2. Komorový, základní, řádkový
3. ČVS
4. **Mistr Jan Hus v architektuře . var. I;** polopostava vousatého muže z profilu, hledícího vpravo, s mistrovským biretem na hlavě, oblečen je do kabátce s klopami, na krku má šálu, v levé ruce drží pootevřenou knihu, pravá s volně rozevřenou dlaní směřuje dopředu, pod postavou nápis majuskulním písmem „IOHN HVS“, pod ním je širší šikmá plocha připomínající parapet, celý motiv orámován renesanční arkádou, v horních rozích listové akanty
5. Hranolová
6. Obdélná, polychromně glazovaná
7. Očazení, otisk hrubého textilu
8. -
9. V 245 mm, Š 268 mm
10. Vícebarevná - zelená, hnědá, modrá, bílá; tmavě okrová
11. 2. pol. 16. stol.
12. Muzeum hl. města Prahy, inv.č. 17544
13. Sammlung 1909, 76; Krofta 1915, obr. 91; Chytil - Novotný 1915; Hazlbauer 1995a, 1995b
14. Obr. je sádrovou replikou tohoto motivu, umístěnou v expozici Husitského muzea v Táboře

1. Klátov u Počátek, nalezen r. 1913 při kopání vodovodu v blízkosti mlýna
2. Komorový, základní, řádkový
3. ČVS s částí komory
4. **Mistr Jan Hus v architektuře - var. II;** ztvárnění postavy shodné s var. I, jen písmena V a S v nápisu jsou rozmazány, oblouk arkády je značně zploštělý a v rozích jsou místo akantů nezřetelné hlavy andělíčků
5. Složená; stupňovitá se třemi vývalky
6. Režná, matný přetah červeně karminovou hlinkou
7. Částečné očazení, slabý otisk textilu
8. Zboku a shora pozůstatky dvou ZO, jeden čtvercový a jeden kruhový
9. V 202 mm, Š 204 mm
10. Zelená, hnědá, modrá, bílá; tmavě okrová
11. 15. stol.
12. Městské muzeum Počátky, inv.č. A 7/84
13. Český svět 1915; Chytil - Novotný 1915; Hazlbauer 1995a, 1995b;
14. Obr. převzat z Hazlbauer 1995a, obr. 2

1. Praha 1, Pražský hrad, zahrada Na valech, výzkum v prostoru terasy přiléhající k jižnímu průčelí čp. 2, r. 1988 - 1989
2. Komorový, základní, řádkový
3. Horní dvě třetiny ČVS s částí komory, rek.; levá horní plocha medailonu za hlavou odražena a doplněna
4. **Mistr Jan Hus v kruhovém medailonu;** poprsí vousatého muže z profilu, hledícího vlevo, s mistrovským biretem na hlavě, oblečen je do kabátce s klopami, před obličejem ve volné ploše nápis majuskulním písmem „HVS“, motiv umístěn v kruhovém medailonu, tvořeném listovým věncem sepnutým nahoře a pravděpodobně i dole dvojitou kruhovou manžetou, v horních rozích hlavy andělíčků se stylizovanými křídly, v pravém dolním rohu část listového akantu
5. Složená; plochý hranol, široký a úzký výžlabek
6. Polychromně glazovaná
7. Rýhy po proražení ZO
8. Mělká záchytná šroubovice, na pozůstatku horní stěny nepravidelný ZO
9. Mv 184 mm, rek. Š 233 mm
10. Zelená, hnědá, bílá; světlá červeně okrová
11. 1. pol. 16. stol.
12. Depozitář pracoviště pro výzkum Pražského hradu AÚ AV ČR, přír. č. PHVZT 73, 74, 500, 525
13. Brych -Stehlíková-Žegklitz 1989, č.kat. 244; Chytil - Novotný 1915; Hazlbauer 1995a, 1995b; Žegklitz - Zavřel 2004; Žegklitz 2006
14. Foto J. Žegklitz

1. Praha 1, nám. Republiky, čp. 1078/II.; výzkum společnosti Archaia, o.s., r. 2003-2006
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS s částí komory, rek.; doch. téměř celý bez částí PHR, LHR a dolní okrajové lišty
4. **Mistr Jan Hus v kruhovém medailonu;** poprsí vousatého muže z profilu, hledícího vlevo, s mistrovským biretem na hlavě, oblečen je do kabátce s klopami, za hlavou ve volné ploše majuskulní nápis „IOÉS“, před obličejem nápis majuskulním písmem „HVS“, motiv umístěn v kruhovém medailonu, tvořeném listovým věncem sepnutým nahoře a pravděpodobně i dole dvojitou kruhovou manžetou, v rozích listový akant; doch. téměř celý bez části nápisu, části kruhového medailonu a levého dolního akantu
5. Složená; hranol přecházející v jednostranné zaoblení, úzké výžlabky z obou stran lemované šikmým páskem, uprostřed mírně prožlabeným
6. Režná, drobné skvrny žluto hnědé glazury
7. Rýhy po proražení ZO
8. Na pozůstatku pravé stěny ZO
9. Mv 205 mm, Mš 189 mm
10. Špinavě bílá; světle okrová
11. 1. pol. 16. stol.
12. Depozitář společnosti Archaia Praha o.p.s., č. výzkumu 1/2003, č. kontextu V20 069
13. Žegklitz - Zavřel 2004; Žegklitz 2006
14. Foto J. Žegklitz

88

1. Libštejn hrad, nalezen při povrchovém sběru při úpravě turistické cesty na hradě, počátkem 60. let 20. století
2. Komorový, základní, řádkový
3. PDR ČVS s částí komory
4. **Mistr Jan Hus v kruhovém medailonu;** poprsí vousatého muže z profilu, hledícího vlevo, oblečen pravděpodobně do kabátce s klopami, před obličejem ve volné ploše nápis minuskulním písmem „hus“, motiv umístěn v kruhovém medailonu, tvořeném listovým věncem, v pravém dolním rohu listový akant; doch. špička nosu, ústa, plnovous, část levého ramene a nápis „hus“
5. Složená; hranol přecházející v jednostranné zaoblení, široký a úzký výžlabek
6. Režná
7. Očazení
8. -
9. Mv 142 mm, Mv 111 mm, Mhl. 56 mm
10. Světlá hnědě okrová
11. 1. pol. 16. stol.
12. Muzeum v Mariánské Týnici, inv. č. 16 550
13. Hazlbauer 1995a; Žegklitz - Zavřel 2004
14. Foto J. Žegklitz

89

1. Praha 1, Malá Strana, čp. 101 a 102, areál Hergetovy cihelny; výzkum NPÚ-ÚOP Praha, r. 2001
2. Kadlub
3. Zlomek; střední část
4. **Mistr Jan Hus v kruhovém medailonu;** poprsí vousatého muže z profilu, hledícího vlevo, před obličejem ve volné ploše nápis majuskulním písmem „HVS“, motiv umístěn v kruhovém medailonu, tvořeném listovým věncem, v levém horním rohu pravděpodobně listový akant; doch. obličejová část muže, část kruhového medailonu a část listového akantu
5. Vysoký hranol
6. Režná
7. Uprostřed výčnělek (tzv. nožka)
8. -
9. Mv 87 mm, Mš 127 mm
10. Zašedlá, světle cihlově červená až nafialovělá
11. 1. pol. 16. stol.
12. Depozitář NPÚ-ÚOP Praha, přír. č. 35/01-48-6
13. Žegklitz - Zavřel 2004
14. Foto J. Žegklitz

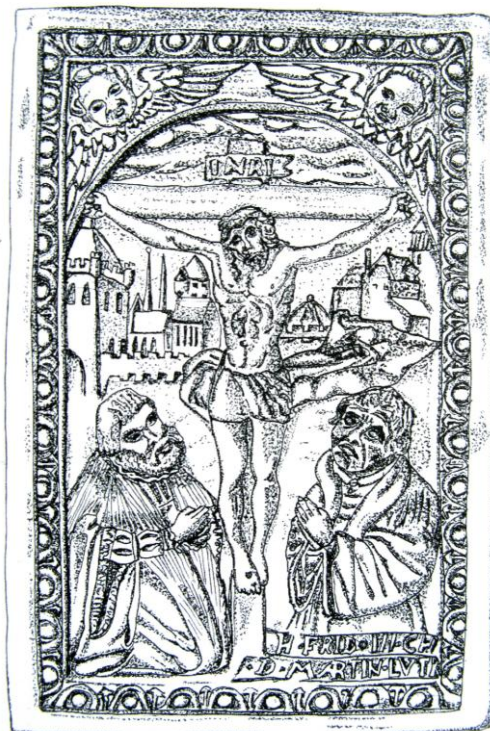
1. Litoměřice – město
2. Komorový, základní, řádkový
3. Zlomek ČVS; horní polovina ČVS bez částí PHR, část okrajové lišty na pravé straně, dolní polovina doplněna do čtvercového formátu
4. **Martin Luther**; postava muže v zřaseném kabátci s klopami, hledícího vlevo, v pravém horním rohu erb s osobním znamením, srdcem v růži a nad ním majuskulní nápis „MARTINV...“, který pokračuje v levém horním rohu za hlavou hlavou jako „LVT...“
5. Patrně hranolová
6. Režná
7. Neposuzovatelná, vyplněno sádkou
8. -
9. Mv 143 mm, rek. Š 107 mm
10. Světlá cihlově okrová
11. 2. pol. 16. stol.
12. Oblastní vlastivědné muzeum v Litoměřicích, inv.č. 6453
13. Zápotocký 1979, obr. 72:5,8
14. -

91

1. Janovice - zámek
2. Komorový, základní, řádkový
3. ČVS, rek.
4. **Fridrich III. Moudrý a Martin Luther pod motivem ukřižování;** v pozadí silueta města s hradbami, v rozích hlavy andělíčků, v LDR majuskulní nápisy „H.FRID....CH“, „D.MARTIN.LVT“
5. Hranolová
6. Obdélná, glazovaná
7. -
8. -
9. Mv 275 mm, Mš 190 mm, Mhl 73 mm
10. Zelená
11. Po r. 1582
12. Městské muzeum Rýmařov, č. 064 F-B2/303 (více ks)
13. Král 1997, s. 58-69; Menoušková – Měřinský – Loskotová 2008, č.kat. 237
14. Obr. převzat z Menoušková – Měřinský – Loskotová 2008, s. 81

92

1. Praha 1, Nové Město, ul. 28. října (býv. Ovocná) čp. 767-12 (Dittmarův dům)
2. Komorový, základní, řádkový
3. Střed a pravá pol. ČVS s částí komory
4. **Šašek - prelát;** výtvarná hříčka v podobě „portrétu“ (alegorie) muže dvou tváří z profilu v kruhovém medailonu lemovaném listovcem. Jednou tváří je prelát a při převrácení šašek.
5. Hranolová se sestupným páskem
6. Režná
7. Otisk dřeva po proražení ZO nahoře a dole, silné očazení
8. Kuželovitá nízka, OVO okruží vně prožlabené
9. V 193 mm, Mš 160 mm, Hl 85 mm
10. Světlá okrová zašedlá; světlý okr
11. Pol. 16. stol.
12. Národní muzeum v Praze, inv.č. H2-144033
13. Brych - Stehlíková - Žegklitz 1989, č.kat. 237
14. Obr. převzat z Brych 2004, s. 167

7. Prameny a literatura

7.1. Prameny

Bible svatá aneb Všecka svatá pisma Starého i Nového zákona. Podle posledního vydání kralického z roku 1613. Biblické dílo. Vydání z roku 1974.

Ernée, M. 2002: Praha 10 - Záběhllice, ul. Záběhlická, K prádelně, parc. č. 56, 57, 58/1-4, 59. [Nálezová zpráva.] Archaia Praha o.p.s. Praha.

7.2. Literatura

Archeologické sbírky 1863: *Archeologické sbírky v Museu Království českého.* Praha.

BARTLOVÁ, M. 2001a: *Poctivé obrazy. Deskové malířství v Čechách a na Moravě 1400-1460.* Praha.

BARTLOVÁ, M. 2001b: *Ikonografie kalicha, symbolu husitství.* Husitský Tábor – Supplementum I, s. 453-487.

BLAŽKOVÁ, K. - LOMECKÁ, J. 2006: *Záchranné archeologické výzkumy pozdně středověké hrnčířské pece a studny v Rakovníku,* Archeologie ve středních Čechách 10, 2006, s. 913-916.

BLAŽKOVÁ, K. - KYPTA, J. - LOMECKÁ, J. 2007: *Pozdně gotické kachle z Rakovníka (nálezový soubor z parcely domu čp. 110).* Památky středních Čech 21, č. 1, s. 39-49.

BRYCH, V. 2004: *Kachle doby gotické, renesanční a raně barokní. Výběrový katalog Národního muzea v Praze.* Praha.

Český svět, 1915: *Starožitný husovský kachlík v muzejní sbírce. Duben 1915.* Bez uvedení autora.

DOUBRAVOVÁ, J. 2002: *Sémiotika v teorii a praxi.* Praha.

DURDÍK, T. 1976: *Nálezy z hradu Týřova I. catalog starších sbírek.* Zprávy Čs. společnosti archeologické 18, s. 3-6.

DURDÍK, T. - HAZLBAUER, Z. 2006: *Komorové kachle ze severovýchodního kouta nádvoří horního hradu na Křivoklátě.* Castellologica bohemia 10, s. 281-306.

DURDÍK, T. - HOLEČEK, J. 1976: *Signovaný kachel z hradu Rábí.* Archeologické rozhledy 28, s. 433-435.

FRANZ, R. M. 1969: *Der Kachelofen.* Graz.

FRÖHLICH, J. - V. SIMOTA, V. 2005: *Dvě jihočeská gotická kamnová akroteria s vyobrazením kalicha*, Muzejní a vlastivědná práce 43, Časopis Společnosti přátel starožitností 113, s. 221-224.

FROLÍK, J. 2003: *Kachle Chrudimska*. Sbírky regionálního muzea v Chrudimi (5/II). Chrudim.

HABART, Č. 1925: *Sedlčansko, Sedlecko a Voticko. Popis a dějiny krajiny mezi stříbropěnnou Vltavou a památným Blaníkem a vyličení života jejího lidu*. Díl I. Sedlčany.

HALAMA, O. 2002: *Otázka svatých v české reformaci. Její proměny od doby Karla IV. do doby České konfese*. Brno.

HALAMA, O. 2006: *Utrakvistická úcta k českým světům*, In: Světci a jejich kult ve středověku. České Budějovice.

HAZLBAUER, Z. 1995a: *Renesanční reliéfní kamnové kachle se zobrazením Jana Husa*. Muzejní a vlastivědná práce 33 - Časopis společnosti přátel starožitností 103/2, s. 65-77.

HAZLBAUER, Z. 1995b: *Zobrazení M. Jana Husa na kamnových kachlích 16. století*. Starožitnosti č. 7, s. 4-7.

HAZLBAUER, Z. 1998: *Krása středověkých kamen. Odras náboženských idejí v českém uměleckém řemesle*. Praha.

HUSITSKÉ REVOLUČNÍ HNUTÍ 1953: *Husitské revoluční hnutí. Průvodce výstavou*. Praha.

HOFFMANN, C. 2008: *Lutherzeitliche Ofenkacheln aus dem Nestane des Kulturhistorischen Museum der Hansestadt Stralsund*. In: Luthers Lebenswelten. Halle.

CHLÍBEC, J. 1994: *Husitské obrazoborectví a meze jeho tolerance k výtvarnému dílu*. Dějiny a současnost 16, č. 5, s. 47-51.

CHYTIL, K. - NOVOTNÝ, V. 1915: *Katalog výstavy na pětistoletou paměť úmrtí M. Jana Husa*. Praha.

JANSKÁ, E. 1963: *Archeologický výzkum hradu Sión*. Archeologické rozhledy 15, s. 220, 224-247.

JORDÁNOVÁ, H. – LOSKOTOVÁ, I. – MERTA, D. 2004: *Odras domácí války v produkci brněnských kamnářů druhé poloviny 15. století*. Archaeologia historica 29, s. 581-597.

KONEČNÝ, M. 1985: *Husitská symbolika v politickém životě Československa v letech 1945 - 1948 (Příspěvek k teoretickým otázkám aktualizace husitství)*. Husitský Tábor 8, s. 247-262.

- KOUBA, J. 1966: *Středověké kachle s husitskými bojovníky*. Časopis Národního musea 135, s. 25-34.
- KRAJÍČ, R. 1997: *Středověká kachlová kamna v Táboře. (Archeologický výzkum v Křížkově ulici čp. 28)*. Tábor.
- KRAJÍČ, R. 2005: *Středověké kamnářství. Výzdobné motivy na gotických kachlích Tábořska*. Tábor.
- KRÁL, J. 1997: *Renesanční nález v Janovicích*. In: Střední Morava 5/1997, s.58-69.
- KRÁSA, J. 1985: *Husitské obrazoborectví - poznámky k jeho studiu*. Husitský Tábor 8, s. 9-17.
- LANDSFELD, H. 1974: *Keramická pec v Dambořicích z 15. století*. Od Hradské cesty 1971-1972, s. 84-90.
- MACEK, J. 2001: *Víra a zbožnost jagellonského věku*. Praha.
- MATĚJKA, B. 1898-1899: *Kamna z pol. 15. stol. s vyobrazením husitských bojovníků a jejich vozů*. Památky archeologické 18, s. 259-264.
- MENOUŠKOVÁ, D. - MĚŘÍNSKÝ, Z. - LOSKOTOVÁ, I. 2008: *Krásy, která hřeje. Výběrový katalog gotických a renesančních kachlí Moravy a Slezska*. Uherské Hradiště.
- MENOUŠKOVÁ, D. 1999: *Ikonografie a ikonologie v kontextu středověkých reliéfně zdobených kachlí z Brna*. Archaeologia historica 24, s. 375-385.
- MENOUŠKOVÁ, D. 2007: *Málo známá kolekce reliéfně zdobených pozdně středověkých kachlí z Dambořic*. Slovácko 44, s. 183-220.
- MĚŘÍNSKÝ, Z. 1997: Iterum „ad lupulum predikantem“. In: Život v archeologii středověku. J. Kubková a kol. (ed.). Praha, 459-466.
- MOLNÁR, A. 1985: *Na rozhraní věků: Cesty reformace: Jan Hus, Bedřich ze Strážnice, Ivan Stojkovič, Martin Luther, Huldrych Zwingli, Jan Calvin*. Praha.
- NECHUTOVÁ, J. 1985: *Prameny předhusitské a husitské ikonofóbie*. Husitský Tábor 8, s. 29-38.
- NOVOTNÝ, V. 1924: *Katalog výstavy na pětistoletou paměť Jana Žižky z Trocnova*. Praha.
- ORNA, J. 2005: *Gotické a renesanční kachle ve sbírkách Západočeského muzea v Plzni*. Plzeň.
- PAMÁTKY 1989: *Památky národní minulosti. Katalog historické expozice Národního muzea v Praze v Lobkovickém paláci*. J. Kočí - V. Vondruška (ed.). Praha.

PAVLÍK, Č. – VITANOVSKÝ, M. 2004: *Encyklopedie kachlů v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Ikonografický atlas reliéfů na kachlích gotiky a renesance*. Praha.

PLESL, E. - HÁJEK, L. - MARTÍNEK, J. 1983: *Pravěk Karlovarska a Sokolovska a Katalog archeologických sbírek muzeí v Karlových Varech a Sokolově*. Karlovy Vary.

RADOMĚRSKÝ, P. 1962: *O hoře Blaníku, kterou jsou Táboři obsadili*. Časopis Národního musea 131, s. 10.

RADOMĚRSKÝ, P. 1964: *Středověká dílna promluvila*. Svoboda ze dne 20.9.1964.

REJCHRTOVÁ, N. 1985: *Obrazoborecké tendence utrakvistické mentality jagellonského období a jejich dosah*. Husitský Tábor 8, s. 59-68.

RICHTEROVÁ, J. 1982: *Středověké kachle*. Praha.

RING, E. 2002: *Tonkünstler in Lüneburg*. Mitteilungen der Deutschen Gesellschaft für Archäologie des Mittelalters und der Neuzeit 13, s. 29-32.

ROYT, J. 1995: *Husité a obrazy*, in: Jan Hus mezi epochami, národy a konfesemi. Praha, s. 295-299.

ROYT, J. - ŠEDINOVÁ, H. 1998: *Slovník symbolů. Kosmos, příroda a člověk v křesťanské ikonografii*. Praha.

ROYT, J. 2001: *Ikonografie Mistra Jana Husa v 15. až 18. století*. Husitský Tábor – Supplementum I, s. 405-451.

ROYT, J. 2002: *Utrakvistická ikonografie v Čechách 15. a první poloviny 16. stol.* In: Pro Arte. Sborník k počtě Ivo Hlobila. D. Prix (ed.). Praha, s. 193-202.

ROYT, J. 2006: *Slovník biblické ikonografie*. Praha.

SCHÄFER, B. a kol. 1997: *Německý dřevorez doby reformace (Ze sbírky Zámeckého muzea města Gothy)*. Praha.

SMETÁNKA, Z. 1959: *K problému nejstarších plasticky zdobených kachlů v Čechách*. Act. Mus.Reginaehrad,Sc. soc 2, s. 107-114.

SMETÁNKA, Z. 1968: *Technologie výroby českých kachlů od počátku 14. století do počátku 16. století*. Památky archeologické 59, s. 543-578.

SMETÁNKA, Z. 1969: *K morfologii českých středověkých kachlů*. Památky archeologické 60, s. 228-262.

SMETÁNKA, Z. 1983a: *Ad lupum predikantem – reliéf pozdně gotického kachle jako historický pramen*. Archeologické rozhledy 35, s. 316-326, 360.

SMETÁNKA, Z. 1983b: *K počátkům výroby komorových kachlů v Čechách*. Archaeologia historica 8, s. 145-155.

- STEJSKAL, K. 1985: *Funkce obrazu v husitství*. Husitský Tábor 8, s. 19-28.
- STŘEDOVĚKÁ KERAMIKA 1963: *Středověká keramika v Československu*. Praha.
- ŠMAHEL, F. 1984: *Zdeněk Smetánka - Ad lupum predikantem (Reliéf pozdně gotického kachle jako historický pramen)*. Husitský tábor 6/7, s. 479-481.
- ŠMAHEL, F. 1990: *Dějiny Tábora I-2 (do r. 1452)*. České Budějovice.
- ŠMAHEL, F. 1990a: *Archeologické doklady středověké duchovní kultury*. Archaeologia historica 15, s. 295-310.
- ŠMAHEL, F. 1993, 1995-1996: *Husitská revoluce, díl 1-4*. Praha.
- ŠMAHEL, F. 2001: *Husitské Čechy. Struktury, procesy, ideje*. Praha.
- ŠMAHEL, F. 2002: *Mezi středověkem a renesancí*. Praha.
- ŠTIKOVÁ, E. 1958: *Středověké kachle z Karmelitské ulice čp. 529 na Malé Straně. Pražskou minulostí II*, s. 30-35.
- VESELÝ, A. 1940: *Vykopávky a udržování hradu Rábí. Pamětní spis Spořitelny města Sušice*.
- VOTOČEK, O. 1960: *Husitský kachel z litoměřické rezervace. Zprávy památkové péče 20*, s. 165-166.
- WAGNER, E. – DROBNÁ, Z. – DURDÍK, J. 1956: *Kroje, zbroj a zbraně doby předhusitské a husitské*. Praha.
- WINTER, Z. 1913: *Český průmysl a obchod v XVI. věku*. Praha.
- ZÁPOTOCKÝ, M. 1979: *Katalog středověké keramiky severočeského Polabí. Výzkumy v Čechách – supplementum*. Praha.
- ŽEGKLITZ, J. – ZAVŘEL, J. 2004: *Nové nálezy kamnářských výrobků s portrétem Jana Husa. Příspěvek k poznání výroby českých renesančních kachlů*. Archeologické rozhledy 56, s. 591-618.
- ŽEGKLITZ, J. 2006: *Renesanční portrétní kachle z hrnčířské dílny Adama Špačka v Truhlářské ulici v Praze*. AR 58, s. 78-116.

8. Přílohy

Obr. 1. Kachel, na jehož čelní vyhřívací stěně je reliéfně ztvárněno panelování napodobující katedrální opěrný systém, fiály zakončeny motivem žaludu, v obloucích pod nimi symetricky dva půlkoně. Uprostřed pod kuželovitou střechou umístěn pravděpodobně kalich, nad kalichem křížek. (Lokalita: Hoješín; Uložení: Regionální muzeum v Chrudimi, inv.č. A4591)

Obr. 2. Kachel, na jehož čelní vyhřívací stěně je reliéfně ztvárněno panelování napodobující katedrální opěrný systém. Ve spodní části postava muže se svatozáří, v ruce drží patrně královské jablko s křížem. Nad postavou, v architektuře umístěn kalich s hostií. (Lokalita: Kotýřina tvrz; Uložení: Milevské muzeum, inv.č. 723)

Plán 1: Lokality s nálezy husitských a reformačních kachlů

Obr. 1. Kachel, na jehož čelní vyhřívací stěně je reliéfně ztvárněno panelování napodobující katedrální opěrný systém, fiály zakončeny motivem žaludu, v obloucích pod nimi symetricky dva půlkoně. Uprostřed pod kuželovitou střechou umístěn pravděpodobně kalich, nad kalichem křížek.

(Lokalita: Hoješín; Uložení: Regionální muzeum v Chrudimi, inv.č. A4591)

Obr. 2. Kachel, na jehož čelní vyhřívací stěně je reliéfně ztvárněno panelování napodobující katedrální opěrný systém. Ve spodní části postava muže se svatozáří, v ruce drží patrně královské jablko s křížem. Nad postavou, v architektuře umístěn kalich s hostií. (Lokalita: Kotýřina tvrz; Uložení: Milevské muzeum, inv.č. 723)

Plán 1: Lokality s nálezy husitských a reformačních kachlí

